

John Gray

BORBA ZA PRUGU

YU ISSN 0353-2399

9 770353 239006

John Gray

BORBA ZA PRUGU

**VJESNIKOVA
PRESS
AGENCIJA**

Glavni i odgovorni urednik: Milivoj Pašiček
Izdavač: NISPRO VJESNIK (predsjednik Poslovnog odbora Vjekoslav Koprivnjak)
– OOUR Informativno-revijalna izdanja (direktor Božidar Radman) Predsjedavajući Savjeta: dr Ivan Krtalić
Adresa redakcije, izdavača i tiskare: 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4
Telefoni: 041/526-099, 515-555, 519-555 i 333-333
Telex: 21 121 YU VSK
Kolegij redakcije: Berislav Grabušnik (graf. ur.), Marija Jurela (urednik), Pavle Lugarić (zamjenik gl. i odg. urednika), Milivoj Pašiček, Biserka Pupovac (pomoćnik gl. i odg. urednika) Tisak: OOUR
Stamparska proizvodnja

Urednik: Ana Hrastović
Grafički urednik: Ivica Bartolić

John Gray: Borba za prugu
Naslov originala: Der Herr wilden Stadt
Copyright: VPA
Recenzija: Tomislav Odlešić
Prijevod: Stanko Juriša

Laso broj 816 izlazi 2. 6. 1989.
u nakladi od 60.000 primjeraka

I

Kad je George Bellamy ušao u »Railway Saloon« u Campu Connoru, zavladała je grobna tišina. Utihnulo je čak i kotrljanje igračkih kocki.

George Bellamy nije bio sam. Za njim je ušlo nekoliko ljudi u sivim kaputima s dvocijevnim sačmaricama u rukama.

Noćni vjetar nadimao je stijenke šatora.

Bellamy je prišao crvenokosom igraču za jednim od stolova, čija je jednostavna odjeća odavala da radi na gradnji željezničke pruge.

— Ti si rekao da se ovdje vara? — upitao je Bellamy.

— Da — promrsi radnik.

Bellamy ga je istoga trenutka udario tako da ga je odbacio natrag na susjednu klupu.

Klupa se raspala. Oboreni čovjek nešto je nerazgovijetno mrmljao, pokušavajući da ustane s daščanoga poda posutog piljevinom. Pri svakom je pokušaju ponovo klonuo.

Gosti zadimljenoga i zaparenoga saluna poskakali su na noge. Žene su počele vrištati. Prevrnuto je nekoliko boca i čaša. Proliveno piće nestajalo je u reškama među podnim daskama.

Bellamy se raskoračio i hladnim je pogledom gledao naokolo. Dok je stavljao u usta cigaru, ljudi s puškama raspoređivali su se iza njega u polukrug, tako da su vladali cijelom prostorijom.

— Ima li još žalbi? — pitao je Bellamy, ispršivši se.

Crvenokosi se okrenuo na podu i počeo je puzati prema izlazu. Pridižući se, promrsio je:

— Proklete hijene!

Jedan od naoružanih prišao mu je, sagnuo se, uhvatio ga za ovratnik i trgnuo ga uvis. Zabivši mu puščanu cijev u leđa, udario ga je nogom tako da je izletio kroz klimava vrata.

Čovjek je kriknuo. Pao je prsimice u bljuzgavicu. Sav uprljan teško je ustao.

— Ovdje se igra pošteno! — reče George Bellamy tihim, gotovo mekim glasom, povukavši dim. Njegovo uglato lice djelovalo je opušteno. — Tko ne umije gubiti, neka nestane.

Plaćat, snažan čovjek u crnom kaputu okrenuo se prema Bellamyu i rekao:

— Mir, ljudi! Spustite oružje! Biblija kaže...

— Ne miješajte se u ovo — prekinuo ga je Bellamy. — Ov-

dje ne koriste propovijedi, velečasni. Za dvije minute napustit će salun svi Irci. Vratit će se tek kad budu trijezni.

— Ne možete s nama postupati kao sa skitnicama! — bunio se jedan gost. — Ne pijemo badava. Sve plaćamo. Ako uhvatimo varalicu, nitko nas zbog toga neće kažnjavati.

Naoružani ljudi krenuli su prema stolovima. Profesionalni igrači, koji su dotad mirno sjedili na svojim mjestima, poustajali su, izmamivši iz rukava dirindere kao da su čarobnjaci. Zatim su se povukli, tako da su se željeznički radnici našli u okruženju.

George Bellamy izvadi cigaru iz usta. Ravnodušno je promatrao kako gosti uzmiču prema izlazu iz saluna, dok su djevojke nestajale kroz bočna vrata.

Nitko se nije opirao. Sva su lica bila blijeda.

Napolju je padala susnježica. Bilo je hladno. Na vijugavoj, izravnoj cesti što se provlačila između šatora i bez ikakva reda postavljenih daščara, stvarale su se velike lokve. Ispred nekih salunskih šatora visjele su žmirkave svjetiljke. Čulo se cijukanje neugodeh violina i klepetavih klavira.

Prema izlasku iz mjesta baubljalala je skupina radnika. Neki su prijetili pesnicama.

— Jednom ćeš i ti rovati gubicom blato, Bellamy! — čulo se. — Ovaj je prokleti brlog možda tvoj, ali svijetom još nisi zagospodario.

George Bellamy je čekao da se zatvori ulaz u salun, kroz koji je navrla struja hladnoga zraka. Zatim je prišao jednom ko-

ckaru i udario ga dlanom posred lica.

Udarac je planuo kao pucanj. Zabačene glave pogodeh je zateturao natraške.

— Tko dopusti da bude uvhačen, letjet će napolje! — reče Bellamy i baci cigaru. — Upamtite: Irci su izrodi, pijanice, razbijači i glupani. Kad dođu k nama, žele se natočiti do grla, hoće djevojke i provod. S kockom u ruci napuhavaju se kao da su u najmanju ruku direktori „Union Pacifica“. Tko nije glup, može im pomesti džepove do zadnjega centa. Ali prevareni Irac opasniji je od razjarenoga bika.

— Rekli ste nam da su sva sredstva dopuštena.

— Nisam rekao da vas ti praznoglavci smiju otkriti.

Bellamy se okrenuo prema šanku, napravljenom od nekoliko sklepanih nosača i dasaka.

— Od sutra se toči novi brendi — rekao je.

— Pomirisao sam ga — reče barmen. — Smrdi kao...

— Lokat će ga Irci, a ne vi. Nema straha, oni mogu podnijeti i petrolej. A sada gasite svjetla. Zatvaramo!

Ne izustivši više niti riječ, Bellamy je pošao prema vratima kroz koja su bile nestale zabavljalice. U uskom hodniku zastao je kod željezne peći i iznad njezine ražarene ploče ogrijao je ruke. Na trenutak je spustio glavu. Na uglatom, širokom stolu vidjelo se nekoliko nabora.

Podigavši glavu, Bellamy je brzim korakom izašao napolje i uputio se prema čvrstoj daščari.

Iza njegovih leđa gasila su se svjetla.

Bob Dury neraspoloženo je buljio kroz prozorčić teretnoga vagona u pustu noć. Susnježica je jačala. Monotono klopavanje kotača po tračnicama odavno nije slušao. Na zanošenje i poskakivanje nije se obazirao.

Smrzavao se. Debelo podstavljen kaput morao je čvršće zagrnuti oko širokih ramena i uvući glavu među ramena. Oštro rezano lice s kukastim nosom danima nije bilo obrijano.

Visoki čovjek ispružio je noge i naslonio se na sanduke s hranom. Na jedan od njih je sjeo i zagledao se u šupljikav vagon-ski krov, kriv što je posvuda bilo vlažno.

Ta zima kao da nije namjeravala popustiti. Bobu Duryu činilo se kao da traje čitavu vječnost. Dozlogrdila mu je. Čeznuo je za tračkom proljetnoga sunca, za ljetnom toplinom i sobom u zgradi »Union Pacific Railroada« u Cheyenneu. Bila je mala, ali sada je u njoj toplo. U njoj je mekan krevet na kojemu bi se mogao ljudski ispružiti i naspavati. Umjesto toga vozio se usred noći Idahom prema gorju Bear Rivera. Nije mogao spavati i zebao je. Njegova topla soba bila je tih trenutaka dalje od Mjeseca.

Ponovni pogled kroz prozorčić nije donio utjehu. Sjene šumovitih brda kroz susnježicu djelovale su tužno.

Kako bi godila čaša kuhano-ga vina! Ali i to je bila samo tlapnja. Pogled na džepni sat razgonio je sanjarenje. Vrijeme je puzalo. Vožnja opskrbnoga vlaka do radničkoga logora trajat će još najmanje dva sata.

Taj put prevaljivao je Bob Dury drugi put toga tjedna. Prije toga svaki je vlak bio napadnut, materijal i živež uništeni. Radovi na sporednoj pruzi UPRR kroz gorje Red Rivera prema Malad Cityu zbog toga su počeli zaostajati. Logor je bio daleko od cesta i oslanjao se na opskrbu željeznicom. Drugoga rješenja nije bilo.

Treći se mjesec bližio kraju. U petomu je pruga morala biti gotova. U protivnom će Malad City platiti samo polovicu troškova priključaka a produžetak kolosijeka prema jugu bit će vjerojatno povjeren drugoj kompaniji.

Duryu se pričinilo da kratka kompozicija odjednom smanjuje brzinu. Čuo se cvilež kočnica i signal parnjače.

To ga je nagnalo da skoči na noge i da dohvati pušku, koju je odložio na sanduke.

Istoga trenutka ču se tup udarac. Čitav se vlak zatresao.

Dury je izgubio ravnotežu. Htio se zadržati na zidnom rebru, no svim nastojanjima uprkos odletio je među sanduke. Puška mu je ispala. Oko njega je sve padalo i kovitlalo se.

U tom lamatanju osjetio je re-sku bol. Kad se zaustavio među sanducima, pred očima mu se maglio. Borio se za tračak svijesti.

Vagon kao da se podigao i okretao u zraku. Sanduci su se kotrljali naokolo i padali preko njega. Glavu je nastojao zaštititi rukama. Kad je pogoden u prsa, vagon se pobočke prevrnuo na nasip. Lijeva se stijena raspala, no Dury to nije vidio. Samo je čuo lom. I osjetio je da se više

ne može pokrenuti. Bio je zatrpan.

Činilo mu se da će žile u sljepoočicama prsnuti. Bio je omamljen i ništa nije shvaćao.

Tada je zavladala grobna tišina. Kroz razbijene stijene vagona pirio je vjetar. Susnježica ga je šibala po obrazima. Čuo se topot konjskih kopita i vika ljudi.

Dury je prikupio sve snage i s mukom je oslobodio ruke. Uporno je pokušavao podići sanduke s nogu.

Koso povrh njega bila je široka razderotina, kroz koju je u vagon dopirao snijeg i vjetar. Kroz rupu postrance vidio je kako pokraj kolosijeka promiču sjene jahača.

I nadalje se borio sa sanducima. Na jednom je uspio odvaliti poklopac. Iz sanduka su se prosule konzerve. Kad ga je na taj način olakšao, uspio je Dury osloboditi desnu nogu.

Minutu kasnije izvukao je i lijevu. Konačno se mogao uspraviti. Teturajući prevrnutim vagonom tražio je izlaz.

Napolju su odjekivali pucnjevi, nadjačavajući fijukanje vjetra koji se u naletima spuštao s brda.

Dury je tražio pušku. Kad ju nije našao, bio je i te kako zadovoljan što mu u kotrljanju nije ispao revolver.

Odlučnim skokom dohvatio je rub poluotvorenih vagonskih vrata što su se našla iznad glave i ispentrao se napolje.

Vjetar ga je ošinuo po licu.

Vagon iza lokomotive bio je u plamenu. Nekoliko jahača bacalo je u zgomilan koš zapaljene petrolejke.

Lokomotiva je također ležala na boku. Iz napukloga kotla kulljali su veliki sivi oblaci.

Vlak je iskliznuo s kolosijeka jer su tračnice bile razmaknute.

Dury je skočio na tlo. Pritom mu je cijelim tijelom prostrujala bol. Kad se učvrstio na nogama, izvukao je revolver.

Netko je vikao. Dva su se jahača okrenula u sedlima. Podigli su puške i pucali.

Bob Dury osjeti šištanje metaka. Odmah je legao i zapucao je preko nasipa. No jahači su podboli konje i odjurili u noć.

Kad je Dury došao na drugu stranu, već ih je bila progutala tama.

Vatra je praskala. Dury je pored vagona frčao prema lokomotivi. Pored samoga kotla netko je ležao u snijegu. Kad se Dury sagnuo, prepoznao je strojovođu. Krvario je iz rane na čelu. Dury ga je uhvatio ispod pazuha i odvuкао u stranu. Čovjek je otvorio oči i počeo stenjati.

Pokraj tendera bio je ložać, zatrpan cjepanicama. Vatra se širila i neke su već počele gorjeti.

Ložać je bio pri svijesti, no nije mogao pokretati lijevu nogu. Kad ga je Dury izvlačio, jadnik je urlao od bola. Bez obzira na sve, valjalo je raditi brzo.

Duž vlaka snijeg se već rastopio. Prvi je vagon dogarao. Iz drugoga se također ništa više nije moglo spasiti. Posude s čavlima bile su nalik na gvalje. Željezne kuke vrućina je iskrivila. Namirnice su nestajale u žaru.

Pokraj zadnjega vagona, u kojemu je putovao, Dury je ugleao svoju vinčesterku.

Ispala je u prevrtanju ali nije bila oštećena. Dury ju je podigao i okrenuo se.

Mjesto nesreće bilo je osvijetljeno požarom kao da je dan. Dury proguta psovku. Dim mu je nadraživao sluznice u nosu i davio ga u grlu. Vatra se zaustavljala kod trećega vagona. Gasila ju je jaka susnježica.

Dury je najprije odvukao ložača i strojovođu do zadnjega vagona, koji je bio najmanje oštećen. Pritom je ložać ponovo izgubio svijest. Strojovođa je stenjao, no na tijelu je imao samo nekoliko okrzotina, koje su krvarile.

— Proklete svinje — gundao je. — Lijepo su nas udesili.

— Dobit ću ja njih — reče Dury.

U vagonском kršu Dury je našao par krplji za snijeg i uzeo ih je. Kad je smjestio obojicu željezničara, rekao je:

— Ostanite ovdje. Donekle ste zaštićeni od vremena. Hrane imate a ja ću potražiti pomoć.

— Sa srećom! — reče strojovođa. — Pazi na sebe!

Rukovali su se. Dury pogleda ložača. Ležao je upalih obraza i nekako neprirodno koščat.

Kad se Dury izvukao iz skloništa, dočekao ga je vjetar koji je vitlao moker snijeg.

Dury spusti šešir nisko na čelo, podigne ovratnik i pričvrsti krplje. Zatim je navukao vune- ne rukavice i krenuo.

U pognutom stavu išao je por- red pruge tako dugo dok nije nabasao na tragove jahača. Stegnuo je pušku i stao ih je pratiti. Potjera je počela.

II

Snijeg je padao u krpama. Vjetar je jačao.

Bob Dury odavno je zaštitio lice šalom, koji je sada bio pro- moćen i lijepio se za kožu. Pa- hulje su se topile i ledena se vo- da cijedila niz tijelo.

Noge su mu otežale poput olova. Sa svakim korakom kao da je upadao u snijeg dublje i sve teže se pokretao.

Tragovi koje je pratio bili su sve nejasniji. Snijeg ih je zasi- pao i poravnavao. Pahulje su padale po očima i mutile po- gled.

Otisci konjskih kopita neko su vrijeme pratili prugu. Zatim su jahači skrenuli ravno prema jugu. Od toga mjesta dalje bilo je teško otkriti bilo kakav znak koji bi govorio da je tragač na pravom putu.

Dury odavno nije znao, gdje se nalazi. Tama i mećava one- mogućavale su orijentaciju. Preostao je samo osjećaj, no ujedno i strah da se izgubio me- đu brdima.

Pritom Durya nije plašila nje- gova sudbina. Bio je stari borac i nije se lako slamao. Znao je kako se može preživjeti u divlji- ni i kako se čuvaju živci u bezi- zglednim prilikama. Ali vrijeme je prolazilo a on je kod razvalje- noga vlaka ostavio strojovođu i ložača.

Ta dvojica bila su, donekle, zaštićena od nevremena, ali hladnoća ih je ipak mogla svla- dati. O pravoj težini ložačevih ozljeda Dury ipak nije znao ni- šta. Ako ne uspije doći do neke telegrafske stanice, proći će najmanje tri dana prije negoli

naide sljedeći opskrbni vlak, a dotle obojica ostavljenih mogu biti mrtvi.

Više put spopadala je Durya želja da se skutri pod nekom stijenom ili da se zavuče u crnogorični gustiš pa da pridrijema do jutra. Umor ga je svladavao. No svaki se put opirao zamamljivoj želji i prisilio se da korača dalje.

Trag jahača više se nije mogao pratiti. Dury se svakih nekoliko koraka saginjao i pretraživao tlo. Ali snježni se pokrivač rasprostro posvuda. Duryu se činilo da ga izdaje i osjećaj i sreća koja ga je znala služiti, no još se nije predavao.

Snijeg je prestao padati jednako naglo kao što je i počeo. Temperatura je pala. Trepavice su se sledile. Vjetar je naprosto rezao lice. Oči su pekle.

Nebo bijaše sivo poput pepela. Noć je prolazila, no činilo se da se uopće neće razdaniti. Samo su vrhovi brda donekle jasniji. Iz šuma su se javljali vuci.

Zvijeri su se spuštale u doline i bile su spremne da u potrazi za hranom napadnu radničke logore. Zima je bila preduga i preteška. Vukovi su izgladnjeli i ponegdje su se vraćali i vrebali priliku da nešto ugrabe.

Dury ogleda svoju pušku. Metalni dijelovi bili su presvučeni ledenom koricom. Cijev je bila zatvorena, pregled važnih dijelova upućivao je na to da, bi se oružje u slučaju potrebe moglo upotrijebiti.

Bilo je to malo ohrabrenje, no Dury je osjećao da se približava mrtvoj točki. S mukom je držao otvorene oči. Otežali kapci neprestano su ih zatvarali. Dok se

probijao kroz nevrijeme nije razmišljao o smrtnoj opasnosti. Morao se boriti. Sada ga je obuzela ravnodušnost. Naišavši na okomitu stijenu, naslonio se. Koljena su popustila gotovo istoga trenutka.

Javljao se samo još tračak razuma. Govorio ju je da ne smije zaspati. Nikad se više ne bi probudio. Smrznuo bi se. Unatoč tomu trebalo je da prođe stano-vito vrijeme prije negoli je sam sebe nagnao da se pokrene.

Kad je ustao i donekle se pribrao, opazio je neki pokret. Isprva je vjerovao da se radi o prividenju. No ipak, pred njim je bio jahač.

Dury osjeti kako je srce živnulo. Otvorio je usta i htio je vikati, ali iz grla je doprlo samo slabašno kreštanje. Na trenutak ga je spopala panika. Međutim, jahač ne smije proći. Dury podigne lijevu ruku k ustima, udahne duboko i pokuša još jednom.

Odjeknuo je prebijen krik. Duryu se činilo da će mu se proderati prsa.

Tada se odgurnuo od stijene i zateturao je nizbrdo. Desnom je nogom stao na lijevu krplju i zamalo je pao.

Jahač je čuo krik. Zaustavio je konja i ogledao se naokolo. Kad je pridigao glavu, opazio je usamljenu spodobu kako se probija kroz snijeg.

Jahač je bio snažan muškarac. Plećat, uglate glave, s niskim crnim šeširom uskoga oboda, preko kojega je prebacio šal, zavezavši ga ispod brade. Ovratnik iznošenoga crnog kaputa bio je podignut i štitio mu je vrat.

Pokraj sedla stršila je dvocijevna sačmarica. Na lijevoj strani bio je mjedenim pločicama ojačan nosač velikoga konjičkog revolvera.

Na širokom, rúmenom licu isticao se čvorugav nos, s kojega je visio led.

Kad mu je Dury prišao, jahač je razgrnuo kaput, izvukao je pocinčanu pljosku i pružio je iznurenu čovjeku. Pritom se na prsima vidio taman drveni križ.

– Zaboga, čovječe, odakle vi?
– pitao je. – Premrzli ste.

– Dolazim s pruge – reče Dury i prihvati piće.

Prsti su mu bili tako ukočeni da je pljosku morao pridržavati objema rukama.

U posudi je bio viski. Dury ga je pio velikim gutljajima. Alkohol ga je pekao u grlu kao vatra, no u želucu se širila ugodna toplina. Odmaknuvši pljosku, obrisao je usta rukavom.

– Gdje sam zapravo? – pitao je.

– Nepune tri milje daleko od pruge – reče jahač, prihvati pljosku, gutne i pažljivo je začepi prije negoli što će je spremiti u džep. – Tko ste vi, prijatelju?

– Bob Dury. Maršal* »Union Pacifica«. A vi?

Dury je osjetio kako mu se vraća snaga.

– Božji glasnik – odgovori jahač i raširi ruke. – Na ovom zemljskom putu zovu me Noah Carry. Božja će volja odlučiti, kad ću i kako ću otići tamo gore.

– Sigurni ste da vas u nebu čeka mjesto, velečasni? – reče Dury. – Ne bih očekivao da svećenik nosi sa sobom tako vraški dobar viski.

– Gdje je zapisano da sluga gospodnji ne smije ugrijati tijelo na ovakvoj nebiblijskoj hladnoći? Tijelu je potrebna okrepa kao i duši.

Imate pravo, velečasni – reče Dury. – Kako je daleko najbliža željeznička stanica.

– Samo nekoliko milja. Što se dogodilo?

– Napadnut je opskrbni vlak. Netko je razmaknuo tračnice i tako je izazvao iskliznuće.

– Ah, živimo u svijetu grijeha – reče svećenik, prekriži ruke i pogleda Durya.

– Jeste li lopovima pokazali strah božji, maršale? – pitao je.

– Bog također katkad mora spavati – odgovori Dury. – Sve se dogodilo usred noći. Ni ja nisam bio dovoljno oprezan. Jeste li koga vidjeli u blizini? Po mome, u napadu je sudjelovalo pola tuceta jahača.

– Nisam sreo nijednu živu dušu.

– Kamo ste krećuli?

– Putujem u božje ime i tražim izgubljene ovce, koje bi valjalo vratiti pravoj vjeri. Nego, maršale, vi radite za željeznicu, što će reći da ste u službi đavola. Biblijska riječ bila bi vam i te kako potrebna.

– Možda, velečasni – reče Dury – ali sada mi je potreban telegraf, kako bih mogao dozvati pomoć za ložača i strojovodu, koji leže u zdrobljenom vagonu.

– Kad je tako, popnite se na moga konja – reče propovjednik i udari rukom po sedlu. – Konjče je doduše umorno, ali sigurno je da će nas dovesti do sljedeće stanice.

– Svaka vam čast velečasni – reče Dury.

Dodavši propovjedniku vinčesterku, maršal se popeo na konja. Životinja se malko zanišla, no na Carryevu zapovijed pokorno je krenula.

Dury je odvezao krplje i prebacio ih preko ramena.

– Ovdje ste novajlija? – pitao je Noah Carry.

– Ovo je bio drugi vlak što sam ga pratio u Bear River Mountains.

– Vrag bi znao, zašto se ovdje gradi pruga – reče propovjednik. – Tu nikad nitko neće moći živjeti.

– To se govorilo o mnogim područjima koja su danas gusto naseljena – uzvрати Dury. – Zapad se naseljava uz pomoć željeznice. Gradići za koje nitko nije znao uz njezinu su pomoć postali pravi gradovi. Tako će biti i s Malad Cityem.

– Da, da, samo što će naselja postati gnijezda grijeha – prosvjedovao je Garry. – Vidio sam gradove u kojima su ljudi zbog željeznice izgubili pamet. Sve su se kuće pretvarale u salune, posvuda su nicalé kartašnice a kroz prozore su virkale bludnice. Istini za volju, morao bih biti na strani ljudi koji su razorili kolosijek, a ne na vašoj.

– Dva su ljudska stvora u životnoj opasnosti – reče Dury.

– Razumijem, razumijem – uzvрати Noah Carry. – Ne morate se obazirati na moje riječi. Uostalom, nisam li vas poveo sa sobom? Ali pogledajte Camp Connor otvorenim očima. To je mogla stvoriti jedino željeznica. Sodoma i Gomora! Grijeh na

svakom koraku. Na krivoj ste strani, maršale.

– Cijenit ću vaš trud, velečasni – reče Bob Dury. – Što je zapravo Camp Connor?

– Brlog grijeha i razvrata – žalio se propovjednik. – Vidjet ćete šatore i naherene daščare. Sve su to saluni i bludilišta. Do prvoga radničkog naselja ima pet milja. Pokraj mjesta prolazi opskrbni kolosijek. Kako napreduju radovi, tako se sve to pomiče. Prošloga mjeseca Camp Connor nalazio se pedeset milja istočno. Kad se pruga produžila, šatori su podignuti, daske pokupljene i prevezene na mjesto gdje su sada. To je pakao na kotačima, Dury.

– Nikakva novost, velečasni – promrmlja Dury. – Kad radovi budu dovršeni, brlog će nestati jednako kao što je i nastao. Tamo gdje željeznica nije novost, takvih naselja jedva da ima. Ili je iz njih potisnut ološ.

– Nisam siguran da je baš tako.

– Velečasni – progunda Dury – što biste radili da nema takvih pojava? Možete li zamisliti svoj život bez griješnika?

– Štedite riječi, maršale – reče Noah Carry.

Dury je šutio. Razmišljao je o onome što je čuo. Možda slučaj što je u noći izgubio trag razbojnika nije tako tragičan kao što mu se u početku činilo. Jahači su morali odnekud doći. Vremenske prilike bile su takve da se nisu mogli sakriti bilo gdje u divljini. Bilo im je potrebno sklonište, zaklon u nekom duplju kakvih je bilo duž pruge koja se gradila.

Ravnomjerni pokreti konja

djelovali su uspavljujuće i Dury se drijemalo. No ovaj put se lakše borio protiv slabosti. Uvelike je to zahvaljivao krepkom viskiju.

Tmasti oblaci pomalo su se razdirali. Iznad brda pojavile su se sunčane zrake. Grijale nisu, ali snježni su vrhovi bili sjajni kao ulašteno srebro.

Voda Tulaks Forka, pritoke Bear Rivera, bila je zamrznuta. Na olovnosivoj površini leda vidjele su se ogrebotine. Kad je Noah Garry nagnao konja u korito, led je škripao pod kopitama ali nije se prolamao.

Kad su se popeli na suprotnu obalu, Dury je u snježnom krajobrazu otkrio željezničku prugu. Iza borovoga šumarka naziralo se skladište. S olakšanjem promatrao je telegrafski stup između dviju niskih drvenjara.

— Na cilju smo, maršale — reče Noah Carry.

— Kamo ćete sada, velečasnici? — upita Dury.

— Tamo gdje sam potreban — odgovori propovjednik. — Gdje je željeznica, tamo sam i ja.

— Prema tome, još ćemo se vidjeti — reče Dury.

Nedaleko od skladišta spuznuo je s konja. Uzeo je pušku, zahvalio se i mahnuo je propovjedniku koji je odjašao uz prugu prema istoku.

Dury se okrenuo i pošao je prema šatorima i drvenjarama. Snijeg je škripao pod čizmama. Svaki je izdisaj stvarao oblačić pare.

III

Pijanist je svirao u tankim rukavicama, na kojima je odrezao

pola prstiju. Na neugodenu instrumentu vidjele su se dvije rupe od metaka. No to nikoga nije smetalo.

Napolju je puhao hladan vjetar, povijajući šatorsko platno »Railway Saluna«. Prostor bijaše hladan. Tri željezne peći neprestano su se ložile, ali njihova toplina nije dopirala daleko.

Tko je god ušao u salun, najprije je ugrijavao ruke.

Zabavljalice su sjedile razgoličениh ramena i postrance jako razrezanih haljina, ali većina muškaraca zadržala je toplo postavljene kapute.

Pijanist je također bio u kaputu koji mu je sezao do koljena. Na glavi je imao cilindar.

Iza bara bilo je ložište oko kojega su se grijala dvojica barmena. Iznad otvorene vatre visio je bakarni kotlić s kuhanim vinom, miris kojega se miješao s duhanom, jeftinim parfemima, znojem i brendijem.

Na kraj šanka naslonio se mlad pružni radnik, upalih pirgavih obraza, čupave crvene kose i dubokih, staklastih očiju. Mladić je neprestano zurio u djevojke okupljene oko peći i ponavljao prstima klepetanje pijanina.

Ispred momka bila je debelostijena čaša s mutnom, crvenkastom tekućinom. U jednom je trenutku uhvatio desnom rukom, podigao ju naglim trzajem i iskapio.

Potom je izduljio lice, malko se nagnuo i udario čašom po šanku.

— Viski! — rekao je.

U mladićevu glasu naziralo se da nije popio samo jedno piće.

Mladić bijaše plećat. Ruke su mu bile žuljevite i prošarane brazgotinama.

Jedan se barmen približio i promatrao ga je mašući glavom.

— Billy, nije li ti hladno? — rekao je. — Trebalo bi da piješ kuhano vino. Dosta je bilo brendija.

— Što sam ja, staro kljuse? — reče mladić.

— Još si prokleta mlad — uzvratila barmen. — Billy, brendi ti škodi. Uzmi djevojku i prestani lokati.

— Brendi! — ponovi Billy i zagleda se u barmena.

Kad je svladao štucanje, položio je nerazmjerno velike ručetine na bar.

Iza barmenovih leđa pojavio se George Bellamy u tamnoplavom odijelu i ružama izvezenoj vesti, sa skupom crnom cigarom u ustima.

— Neprilike? — pitao je uz prijeteci smiješak.

Barmen je problijedio.

— Ne, gospodine — rekao je.

— Mladićeva je čaša prazna — reče Bellamy i osmehne se mladom radniku kao dobrom prijatelju.

— Dosta mu je, gospodine — šapne barmen.

— On je momčina — reče Bellamy i položi mladiću ruku na rame.

— Tako snažan mladac ne pada pod stol, zar ne? — Bellamy obližne snježno bijele zube i doda: — Ti možeš podnijeti kao malo tko; je li tako?

— Gospodine, mladić dolazi svakoga dana, obloče se i bulji u dame — šaptao je barmen,

nagnuvši se prema Bellamyu.

— Ovaj novi brendi...

— Ako ga želi piti, donesi mu! — obrecnuo se Bellamy.

Kad se ponovo okrenuo prema mladiću, smiješio se od uha do uha.

— Ti si ljudina! — rekao je.

— Jesam — uzvratila mladić tupa lica. — Dovoljno sam star da pijem koliko hoću.

Mladićeve su se riječi teško razumjele. Jezik mu se saplitao.

— Tako je — govorio je Bellamy. — Trgni još jednu bocu i odaberi djevojku. I one vole junačine.

Bellamy je čekao dok barmen nije mladiću napunio čašu do vrha. Sa zadovoljstvom je promatrao kako je momak prinosi ustima. Zatim se okrenuo i krenuo duž bara. Barmen je stajao na svom mjestu pognute glave. Kad je odlagao bocu, ruke su mu drhtale.

— Jeff — reče Bellamy ne pokrećući samo usnice — jesi li ti pri zdravoj?

Barmen je drhtao cijelim tijelom.

— Billy upravo navršava osamnaestu, gospodine — rekao je. — Drag mi je. Uvijek priča o roditeljima i...

— Slušaj, Jeffe — reče Bellamy, izvadi cigaru iz usta i prinese ju tako blizu konobarovu licu da je čovjek uzmaknuo — ovdje si radi toga da prodaješ brendi. Moj brendi. Nisam te zaposlio kao ispovjednika ili dadilju za irsku fukaru. Zараđuješ dobro i mislim da bi još neko vrijeme htio ostati ovdje.

— Svakako, gospodine.

— Zato ne bih htio doživjeti još jednom da pokušavaš neko-

ga spriječiti u tome da se nalože.

— Ali, gospodine, novi je brendi čisti otrov. Kušao sam ga i...

— Točit ćeš ono što dovozim — zagrmi Bellamy. — Nitko nije zahtijevao od tebe da kušaš piće. Ovdje si da puniš čaše i da naplaćuješ. Ili držiš da ne vodim dobro posao?

— Niti govora, gospodine, ali ako se ljudi razbole...

— Neka traže liječnika. Ovo je salun. Ovdje se pije, sluša se glazba, bacaju se kocke ili karte. Ništa se drugo nas ne tiče.

— Razumljivo, gospodine.

Barmen je još dublje spustio glavu. Bellamy ga je hladno promatrao i bavio se svojom cigaretom.

— Više nećeš nikoga podučavati, Jeff, je li tako?

— Jest, gospodine.

Bellamy se polako uputio prema jednoj od peći. Pijanist je upravo prekinuo svirku i prihvatio vrč koji mu je pružio drugi barmen. Momak je najprije ugrijao prste na toplini kuhanoga vina, zatim je otpu-
hnuo paru i gutnuo.

Neko vrijeme čulo se samo zveckanje čaša i kotrljanje kocki, uz žamor ljudi oko stolova.

Bellamy zadovoljan pođe prema stražnjem izlazu. Zaustavio ga je štopot. Začuo se ženski vrisak. Razbila se čaša.

Bellamy se okrenuo. Mladi radnik na kraju šanka pao je na pod.

Mladić je ležao zgrčen i stenjao je. Blijedo lice orosio je znoj. Oči su se izbečile. Mladić je rukama pritiskao želudac.

Pokraj mladića ležale su krhotine čaše. Od nepopijene tekućine nastala je lokvica.

Mladićeva glava trzala se amo, tamo. Povraćao je.

Oba su barmena obišla šank i sagnula se prema mladom radniku. Prišlo je također nekoliko žena.

Bellamy baci cigaru i zgazi je čizmom. I on se približio nekoliko koraka. Barmeni podigoše glave. Jedna je žena pridigla mladića, druga mu je brisala lice. Tada se javio grč. Zatim je nesretnik počeo urlati. Na rubovima usana pojavila se pjena. Pokušao je udarati oko sebe.

— Iznesite ga napolje! — reče Bellamy s gađenjem.

Jedan se barmen uspravio.

— Gospodine, ja sam vas...

— Zaveži i vrati se poslu. Što je s tobom, je li? — obrecnuo se Bellamy povišenim glasom. — Uvijek isto: budale vjeruju da mogu popiti nekoliko litara brendija a padaju prije negoli izloču prvu. Zatim pobjljuju pod. Izbacite tu svinju i pripazite da prije toga bude plaćeno sve što je ulio u želudac i prolio po podu.

Prišlo je nekoliko snažnih momaka. Podigli su nemoćnoga mladića i počeli ga vući pored šanka.

— Gubite se! — dobaci Bellamy ženama koje su se bavile mladim radnikom.

— Napolju je ciča zima — reče drugi barmen. — Ako ga ostavite na cesti, smrznut će se.

— Je li ovo dječji vrtić? — reče Bellamy i pokaže uprljan pod. — Put ovamo našao je sam, sam će se vratiti tamo odakle je došao. Pobrinite se radije da se

očisti ovo. Neću trpjeti svinjac. Pijani mladić iznesen je napolje. Nekoliko pružnih radnika poustajalo je i izašlo.

— Billy je još napola dijete — govorio je jedan, zaustavivši se kod izlaza. — Bellamy, njegov ti se novac nije gadio. Kad se otrovao vašim prokletim brendijem, bacate ga u blato.

— Tko kaže da je kriv moj brendi? Ako vam se nešto ne sviđa, ne morate više doći. Nema zakona koji bi tražio da se napijate kod mene.

— Pijemo li ovdje ili negdje drugdje, uvijek dobivamo vaš brendi, Bellamy — reče radnik.

— Mislite li da ne znamo kako tu splaćinu nabavljate za sve salune? Gdje god ostavljamo dolare, oni završavaju u vašem džepu.

— Nedostajao nam je samo mudrac kao što si ti — dobaci Bellamy.

— Jao vama, ako se mladiću štogod dogodi — reče radnik.

— Prijetiš? — upita Bellamy i odgurne kaput tako da se vidio revolverski držak od slonovače.

Radnik se okrene i pošao je napolje. Za njima su krenuli i ostali.

Mladić je ležao pred salunom u bljuzgavici. Pokraj njega prolazila su kola i bilo je pravo čudo što ga nitko nije pregazio.

Radnici su ga podigli. Mladić nije mogao stajati na nogama i neprestano je urlao od bolova.

— Na posao! — reče Bellamy.

Raskoračio se ispred šanka i promatrao kako žene čiste pod.

— Niste nikad vidjele pijanoga čovjeka? — gundao je. — Ne, ka svatko pije onoliko, koliko može podnijeti.

Barmeni su uvukli glave među ramena.

George Bellamy samodopadno poravna kaput i pođe prema stražnjim vratima. Trenutak kasnije ušli su novi željeznički radnici. Jedan je barmen pijeskom posipavao lokvu od prolivenoga brendija. Po stolovima su se opet kotrljale kocke. Kartasi su bučno udarali kartama. Sve je bilo kao da se ništa nije dogodilo.

IV

Bob Dury odgurne drezinu i udari dlanom o dlan. Unatoč debelim vunenim rukavicama prsti su mu bili promrzli. Koža na licu bila je napeta do pucanja.

Uzevši s drezine vinčesterku, Dury pođe izgaženom opskrbnom stanicom. Na drugom je kolosijeku stajala mala lokomotiva s dva vagona. Bila je pod parom. Iz vagona su izlazili polagači tračnica koji su dobili dva slobodna dana. Oni koji su u protekla dva dana ispraznili džepove u Campu Connoru čekali su da se ukrcaju i da se vrate u radnički logor.

Sjeverozapadnjak koji se spuštao s gorja brijao je lice.

Mala opskrbna lokomotiva javila se reskim fićukom, što je u Duryu ojačalo osjećaj divljine i opasnosti koja se nadvila na zgomilane šatore i dašćare Campa Connora.

Polagači tračnica gazili su u četvororedovima prema toj skupini kojekakvih zdanja, da bi malo kasnije nestali u salunima i kockarnicama. Samo ih je nekoliko potražilo kupaonice

koje su se nalazile u sjeni velikoga šatorskog saluna.

Dury je zastao na početku glavne ulice i zagledao se niz širok smrznuti kolnik.

Neke su kolibe bile nagnute tako kao da će ih vjetar prevrnuti. To bi se ponegdje i desilo da nije bilo rupa kroz koje je mogao piriti. Tu su se radnicima iznajmljivali ležaji, ako su htjeli u Campu Connoru proveći noć. Javne kuće bile su također građene od dasaka i rastavljenih sanduka, na koju su s unutarnje strane bile pribijene krpe ili nalijepljene tapete.

Na izgaženom, smrznutom snijegu gomilalo se smeće i prazne boce.

Između stračara teturali su pijani radnici. Vjetar je iznad krovova vitlao oblacima dima s lokomotive koja je upravo kretala, uz dahtanje i cvilenje kotača.

Camp Connor je ležao u kotlini, na mjestu kuda bi trebalo da jednom prođe glavna pruga za Malad City. Naokolo su bile stijene, osim na zapadnoj strani, koja je bila pošumljena, sada išarana brazgotinama kojima se izvlačilo drvo.

Iako je bilo rano poslijepodne, odasvud se čula salunska glazba.

Dury je hodao polako, s težinom na nogu. Zaustavio se ispred velikoga, šareno oslikanog zida, iznad ulaza kojega je iznad ploča s natpisom «Hotel Saloon». Odatle je pogledom promatrao krajolik na zapadnoj strani Campa Connor. U daljini radnika bučno guraju vozove javnih kuća. Zatim je ušao u saloon.

U šatoru je bilo zagušljivo. Svi su stolovi bili zauzeti. Vitki muškarci blijedih uskih lica majstorski su miješali karte. Lako je bilo pogoditi da su profesionalci. Drugi su spretno tresli posude s kockama. Razgolićene žene njihale su bokove između preznojenih i uprljanih pružnih radnika, zaokupljenih bocama i čašama s mutnom, crvenkastom tekućinom.

Dury se progurao do šanka i naslonio se. Jedna ga je žena napadno promatrala. Na to se nije osvrtao. Navikao se na to da njegovo oštro rezano, u osnovi uzevši ne baš lijepo lice privlači ženske poglede. Od zabave nije zazirao, ali došao je zbog drugih razloga i nije htio gubiti vrijeme.

Dury odgurne šešir sa čela i prijede pogledom po bocama na policama. Nijedna nije imala etiketu. Dury se nagne nad susjedovu čašu i protrlja nos.

— Kuhano vino — rekao je pridošlom barmenu.

Bacio je na dasku pola dolara i čekao je da dobije vrč s vrućim, tamnocrvenim pićem. Obuhvatio ga je obadvjema rukama i tako je grijao dlanove.

Poslije nekoliko gutljaja tijelo se počelo širiti ugodna toplota. Njegovim se vraćala gip-

kovala. U jednoj ruci, Dury je držao vrč, a u drugoj jednoj od užarene ruke. Njegov je raskopčanost se naokolo. Dury je neprestano gledao u ruku i gladila ga je bradi. Za društvom su sjedili mu-

škarci užarenih lica i sjajnim su očima promatrali kockarsku igru. Dury se pitao, kako da u tom mravinjaku nađe ljude koji su napali oskrbni vlak?

Poslije svega što je u međuvremenu čuo o Campu Connoru, bio je uvjeren da su napadači našli sklonište upravo u tom brlogu. Vrlo je vjerojatno da se odatle ometa rad na pruzi za Malad City. Tu se kreću radnici »Union Pacifica« i sve se moglo saznati. Zabrana odlaska u Camp Connor izazvala bi gužvu. Takva mjesta privlače radnike kao svjetlo mušice. Za kockarskim stolovima i u salunima valjalo je samo naćuliti uši pa da bi se znalo kad će krenuti koji opskrbni vlak. Čak su i pitanja bila suvišna.

Dury popije kuhano vino i pride k stolu za kojim se kockalo. Kad je jedno mjesto bilo slobodno, sjeo je i stavio dva dolara na zeleni baršun.

Profesionalni kockar podsjećao je licem na lasicu. Imao je malen, šiljat nos, ispod kojega se kovrčao brk. Male oči bile su svijetle i živahne.

Kockar je miješao kocke u drvenoj posudi i čekao je da se utvrde ulози.

Slonokosne kocke zakotrljale su se po stolu. Duryev susjed dobio je tri dolara. Odmah ih je ponovo uložio. I izgubio.

Dury je stalno ulagao po dva dolara. Razmišljao je o tome, kako će u obračunu opravdati gubitke. Svakoga bi ozbiljno razmišljanje dovelo do toga da se u gradu kao što je Camp Connor ne može tragati za razbojnicima i ne sjesti za kockar-

ski stol. Ali postojala je bojazan da će Duryev šef Sam Hagar suditi drukčije.

Unatoč tomu, Dury uloži po četvrti puta dva dolara i ponovo je izgubio.

U ne baš dobrou raspoloženju stavio je još jedan ulog na stol, ne odvajajući pogled od koštunjavih, dugih prstiju kockara koji je ubacivao kocke u posudu takvom brzinom da ga je ljudsko oko jedva moglo pratiti. Poslije kratkoga miješanja, kocke su se rasule po stolu.

Kad se kockar nagnuo da ih pribere, Duryeva desnica ispružila se poput odapete strelice. Kad je kockara stenuo za zglobov, momak je kriknuo. Dury je već bio na nogama. Stol se zaljuljao. Čaša s viskijem pala je na pod. Ostali muškarci brzo su odgurivali stolice i poustajali su.

Kockar je pokušao osloboditi ruku. Lice mu se zgrčilo. Dury nije popuštao.

— Što to znači, gospodine? — dahtao je kockar. — Jeste li poludjeli?

— To ćemo odmah provjeriti, prijatelju — reče Dury.

Pritom je polako zakretao kockarovu ruku. Kockar je stenjao i odupirao se, no to nije pomoglo.

Dury ljevicom odgurne kockarov rukav. Odmah iza zgloba šake bio je kožnat remen s dvjema kockama. Dury ih je izvadio, podigao ih i dobacio ostalima, koji su sa zanimanjem čekali ishod.

— U kockama je olovo — reče Dury. — Lopov je vrlo spretn. Niti ja nisam odmah opazio kako ih mijenja.

— Prokleta svinjo! — viknuo

je zajapureni polagač tračnica. Za drugima stolovim prekinuta je igra. Gosti su poustajali i promatrali što se događa.

Kockar je uzmaknuo dva koraka i trljao je zglob za koji ga je držao Dury. Pritom je neupadno gurnuo ruku pod kaput i izvukao revolver.

Istoga trenutka pogodila ga je Duryeva pesnica.

Dury se nagnuo preko stola i udario je tako brzo da kockar nije mogao zapeti oružje.

Udarac mu je zabacio glavu natrag. Revolver je pao na pod.

U nekoliko koraka Dury je obišao stol i udario je još jednom prije negoli se kockar ustalio na nogama. Taj ga je udarac odbacio na susjedni stol, koji se pod njim zdrobio, pokopavši pod sobom bocu s viskijem i nekoliko čaša. Kockar je pao i zakotrljao se po smočnoj piljevini.

Dury se sagnuo, uhvatio ga je za kaput i podigao.

Kockar ga je šibao mutnim očima i pokušavao da ga udari po licu.

Dury je s lakoćom odbio napad. Zatim je udario protivnika ispod prsne kosti tako da ga je presavio. Kockar se našao na podu i ostao je beživotno ležati.

Osjetivši iza leđa kretanje, Dury se brzo okrenuo. Ugledao je snažnoga muškarca koji je razmicao ljude.

Ne nekoliko koraka ispred Durya čovjek stao. Krajičkom oka opazio je Dury kako se iz dna saluna približava još jedan čovjek. On se nije morao gurati. Pred njim su se gosti i namještenici sami razmicali.

— Uhapšeni ste — rekao je

plećati muškarac koji je stajao ispred Durya i na kojemu je Dury sada opazio rdavu limenu zvijezdu. — Teška ozljeda. Predajte oružje!

— Dury odmjeri govornika kao rijetku zvjerku i osmehne se.

— Varanje na kocki — rekao je mirno.

— Možemo posvjedočiti! — javilo se nekoliko glasova.

— To me ne zanima — odmahnuo je čovjek sa zvijezdom. — Uhapšenik je izazvao tučnjavu i teško je ozlijedio našega građanina.

— Ne vjerujem da je baš tako teško stradao — reče Dury.

— Hoće li ovdje biti uspostavljen red? — pitao je otmjeno odjeven čovjek kojega su svi propuštali.

— Sada, odmah, gospodine Bellamy — odgovori momak sa zvijezdom. — Upravo hapsim čovjeka koji je izudarao vašega službenika.

— To je vaš službenik? — upita Dury otmjenoga pridošlicu.

— Zapošljavate varalice?

— Vodite ga! — zapovijedi Bellamy, ne obazirući se na Durya. — Neka se urede stolovi, da se može dalje raditi.

— Vi dakle zastupate zakon? — upita Dury pridošlicu sa zvijezdom.

Na usnama mu je još titrao smiješak, no u očima je svjetlucala srdžba.

— Dolje oružje! — reče čovjek s limenom zvijezdom i ispruži ruku prema Duryevu opasaču.

Dury ga udari desnicom po zglobu. Mjesni maršal zatetura i izbeći oči. Dury razgrne kaput tako da se mogao vidjeti srebrni znak maršala »Union Pacifi-

ca, prikopčan na prsima.

Nastala je šutnja. Niti George Bellamy nije otvorio usta.

— Mislim da ćemo sada razgovarati razumnije — reče Dury ozbiljna lica. — Ustanovio sam da se u ovom salunu zapošljavaju varalice i da mjesni maršal ne štiti goste nego pomaže lopovima. Ovaj se brlog nalazi na zemljištu »Union Pacific«. Čuvare reda mogu postavljati samo oni. Osim toga, napominjem da vlasnik ovoga duplja nema ništa protiv toga da se vara na kocki. Sada ste vi na redu, maršale.

Dury je podrugljivo upozorio na limenu zvijezdu.

Snažan čovjek stajao je zbunjeno, ne znajući očito što da kaže.

Javio se George Bellamy.

— Krivo procjenjujete prilike, maršale — rekao je. — Prvo, nismo znali, tko ste. Drugo, vi biste morali znati da pružni radnici tvrde kako su prevareni uvijek kad spiskaju zadnji cent i kad pokušavaju štogod vratiti. Razumljivo je da maršal Fraser nema vaših ovlasti — dodao je Bellamy i osmjehnuo se Duryu. — On to zna. Ali Camp Connor nije pitomo gnijezdo i nekako se moramo brinuti da se održi kakav, takav red. Prema tome, »Union Pacific« ne bi smio biti protiv toga što smo zadužili čovjeka da se oko toga trudi. Neka mi se ne zamjeri ako kažem, da se »Union Pacific« time nije opterećivala.

— Da ste makar pokušali provjeriti ono što sam rekao, možda bih vam sada vjerovao — uzvratila Dury.

— Svi su oni ista lopovska

kompanija! — viknuo je neki radnik.

Bellamy je odmahnuo glavom.

— Ovdje svake večeri izbije gužva — rekao je. — Da ste tu, svašta biste čuli. Što ćemo, takvo mjesto, takav posao.

Prebijeni kockar pentrao se na noge. U licu je bio siv kao pepeo.

— Otpušten si, Carter! — rekao je Bellamy. — Ovoga časa. Kupi se! I ne dolazi mi više pred oči!

— Ali...

— Napolje!

Kockar dobaci Duryu mračan pogled i odvuče se iz saluna.

— Jeste li zadovoljni, maršale? — upita Bellamy.

— Ne sasvim — odgovori Dury.

— Žao mi je — reče Bellamy.

— Kod nas se radi po kratkom postupku. — Bellamy se okrenuo i doviknuo barmenu: — Kuća časti! Hajde, ljudi, smirite se i nastavite! Sve će biti u redu.

— Varanje se nastavlja! — vikao je jedan polagač tračnica.

— Popišam ti se u tvoj brendi!

Taj je radnik izašao napolje. Većina se međutim vraćala na svoja mjesta. Barmeni za barom prihvatili su se posla. Valjalo je natočiti tucete čaša. Lako odjevene žene brzo su ih raznosile, poslužujući za stolovima.

— Hoćete li i vi gutljaj, maršale? — pitao je Bellamy. — Pozvani ste!

— Zahvaljujem — reče Dury i uzvratila Bellamyu pogled. — Preporučio bih vam da budete razumniji. Ovi ljudi teško zarađuju novac. Za svaki dolar pro-

lijevaju krvav znoj. Ako opaze da ih netko pljačka, postaju vu-
ci.

— O sebi se mogu brinuti sam, maršale — reče Bellamy.
— U mom salunu nitko nikomu ne posize u džep.

— Ozbiljne riječi, preozbiljno lice — reče Dury. — Znam ljude vašega kova. Ne morate se truditi da igrate ulogu poštenoga poslovnog čovjeka. Zato upamtite: ako se pod ovim krovom još jednom pojavi prevarant, potrudit ću se da nestanete glavom bez obzira.

— Mislite li da ste zaista tako moćni?

— Pruža vam se prilika da to provjerite.

Dury pođe prema izlazu. Nabio je šešir na čelo i trgnuo vrata.

Napolju ga je dočekaio leden vjetar. Prodirao je do kosti. Dury uvuče glavu među rame-
na. S male stanice na rubu grada upravo je navrla skupina ljudi koji su se ustremili na salun.

S prozora jedne od javnih kuća domahivala je djevojka u tankoj noćnoj košulji. Dury se pitao, neće li dobiti upalu pluća. Odmahnuo joj je rukom i uputio se u suprotnom pravcu.

Ispred kupališta naišao je na nekoliko muškaraca koji kao da su ispali iz parfumerijskoga kotla. Dok je Dury trljao nos, momci su srljali prema najbližemu crvenom svjetlu.

Ispred jednoga šatorskog salona Dury se zaustavio i ogle-
dao se naokolo. Iznad brda ne-
bo se smračilo. Sunce se davno izgubilo iza gustih oblaka. Nije

bilo znaka da bi netko motrio promrzloga maršala.

Dury hukne u ruke i pođe da-
lje.

* * *

Šator bijaše podignut od uši-
venih komada, spojen s dašča-
nom dogradnjom. Kroz krov je
virila rdava dimnjačka cijev,
iznad koje je vjetar vijao gust
dim.

Naokolo su bile šarolike stra-
čare i jedna kola s pokrovcima.
Kotači su bili skinuti. I iz tih je
kola stršao dimnjak.

Bob Dury odgurne šatorsko
krilo, pogne se i uđe.

Najprije je ugledao velike ci-
jevi sačmarice koja je bila uprta
u njega. Iako je sačmarica prija-
tila njegovoj glavi, lice mu je
ozario širok osmijeh.

Čovjek koji je držao pušku
bio je srednje visine i mršav
kao pregladnjeli mačak. Kroz
nataknut cviker sumnjičavo je
promatrao došljaka.

— Mister Tolbert? — upita
Dury.

— Chet Tolbert — potvrdi mr-
šavko.

— Ja sam Bob Dury, maršal
»Union Pacifica«. Dali su mi va-
še ime i savjetovali da vas pot-
ražim.

Tolbert poče grickati donju
usnicu i odloži pušku.

— Izvolite, maršale — rekao
je.

Dury korakne. U šatoru je bi-
lo toplo. Mirisalo je na tiskar-
sku boju i na papir. Nasred pro-
storije bio je jednostavan tiskar-
ski tijesak s ručnom polugom.
Na drvenoj rešetki visjeli su
svježi otisci »Railway Messen-

gera«. Postrance je bio klimav pisaći stol.

– Vi ste u salunu prebili kockarsku varalicu? – upita Tolbert.

– Da, u »Railway Salunu«.

Tolbert pride svojoj tiskarskoj napravi i izvuče ovelik papir. Bilo je to najnovije izdanje za sljedeći dan. Veliki naslov govorio je o otkrivanju prevaranta. U podnaslovu je bilo pitanje: »Dokle ćemo trpjeti takve lopove?«

– Kako vam se ovo sviđa, maršale? – pitao je Tolbert.

Mali mršavko zataknuo je palce za prsluk i počeo se njihat na petama, rumen u licu kao jabuka.

– Mislim da to ovisi o Georgeu Bellamy.

– Neka ga vrag nosi – reče Tolbert i oslobodi stolicu.

Kad je Dury sjeo, domaćin je dohvatio s peći posudu s kipućom vodom i zakuhao kavu.

– Nije naročita – rekao je – ali ugrijeti će želudac.

– Zahvaljujem – reče Dury.

– U svakom slučaju, nećete piti otrov kao u »Railway Salonu«.

– Brendi koji se tamo toči vrlo je sumnjiv – reče Dury.

– Čisti otrov, maršale. Ne usudujem se pogađati od čega je napravljen.

– Cini mi se da ne volite Georgea Bellamya.

– Dan kad zagriže u travu bit će za mene blagdan – reče Tolbert. – Tri put me pokušao ubiti.

– Možete li to dokazati?

– Ne mogu, naravno. Okupio je oko sebe čopor vukova. Pripada mu čitav grad. Prljave po-

slove za njega obavljaju drugi.

– Došao sam zbog sabotiranja radova »Union Pacifica«, – reče Dury, dok je Tolbert točio kavu u lončice bez ručica. – Prije dvije noći opet je prevrnut opskrbni vlak i dio tovara je spaljen. Zalihe u našim radničkim logorima gotovo su iscrpljene. Muče nas neprilike s vremenom. Ako nas k tome pogodi nedostatak materijala, gubitak »Union Pacifica« neće se moći izraziti u brojkama.

– Što biste htjeli od mene? – upita Tolbert i sjedne, promatrajući Durya preko ruba lončica živahnim, lukavim očima.

– Sumnjam da trag lopova koji nam tjednima otežavaju život vodi u Camp Connor – reče Dury.

– Što se toga tiče, vrlo je vjerojatno da imate pravo – reče Tolbert, srkne kavu i potiho opsuje jer je opekao jezik. – U Camp Connor sjatio se sav ološ s područja Idahoa.

– To me ne zadovoljava – reče Dury. – Ako netko nastoji zaustaviti radove »Union Pacifica«, mora imati čvrste razloge. Opskrbni vlakovi ne napadaju se zbog pljačke. Ni u jednom slučaju nije bilo krađa. Jedan jedini put odnesene su živežne namirnice. Inače se tovar spaljuje. Nekomu mora biti u interesu da »Union Pacific« ne ispunji ugovor za gradnju pruge prema Malad Cityu.

– Ovdje se ne radi ništa bez Georgea Bellamya – reče Tolbert. – Ali ako hoćete čvrsto dokazati da ima ikakve veze sa spomenutim sabotажama, polomit ćete zube. Načinjem ga mjesecima. Novine mogu biti mo-

čan instrument, ali ništa ne postižem. Bellamya i njegov čopor pratim u stopu. Gdje god razapinje svoje šatore, ja sam već tamo. On danas otvara svoje salune, ja sutra prodajem prvo izdanje svojih novina.

— Nema li Bellamy samo »Railway Saloon«?

— Za javnost je tako — reče Tolbert i zaklupa glavom. — Stvarnost je drukčija. Svi saluni, kockarnice i javne kuće, sve je to pod njegovom šapom. On kontrolira sve nabavke za Camp Connor. Sve se naručuje njegovim posredstvom. On odlučuje, koliko će brendija dobiti koji salun i pošto će ga prodavati. On bira djevojke za javne kuće. Tko nije poslušan, kupi stvari i nestaje. Doživio sam i to da je jednomu od takvih Bellamy spalio salun. Vlasnik nije imao vremena niti da se valjano odjene. Malo je nedostajalo da izgori u krevetu. Nikad još nisam vidio čovjeka koji tako brzo trči kao taj nesretnik.

— A što je s vama? — zapita Dury.

— Sa mnom? Mene Bellamy ne shvaća ozbiljno — reče Tolbert i podigne ramena. — Nekoliko put sam ga naljutio. Daka-ko, dolazili su njegovi šakali da mi skinu glavu. No sa sačmaricom se ne snalazim gore negoli s perom. Dok se god krećemo na područjima gdje nema zakona, ja sam za Bellamya obična uš. Ako se jednoga dana nađemo negdje, gdje moje novine neće čitati samo pružni radnici, koji su ionako bespomoćni, Bellamy bi mogao promijeniti stanovište prema mojoj malenkosti. No zasad uživam nešto što

bismo mogli nazvati slobodom lude.

— S puškom pod jastukom, je li?

— Svakako. Vjerujem da Bellamy sve to gleda kao neku vrst igre. Nekad je bio profesionalni kockar i igra ga još draška. Daka-ko, jednoga dana netko mora izgubiti. Ili on, ili ja.

— Potrebne su mi informacije o ljudima koji rade za Bellamya — reče Dury. — Morao bih znati, kad odlaze iz Campa, kamo jašu i kada se vraćaju.

— Nekolicina se jučer vratila iz brda — reče Tolbert. — Vidio sam ih u prolazu. Danas su neki izjahali. Očekuje li se opskrbni vlak?

— Danas ne.

— Možda su otišli po robu, za salune. Kad bih saznao, odakle Bellamy doprema svoj brendi, možda bi se moglo ustanoviti, kako nastaje ta splačina. Otrov! Zna li da su neki ljudi već oboljeli?

— Ne znam.

— Jesu, jesu! Možda uskoro uopće neće biti potrebno razvaljivati prugu i paliti opskrbne vlakove. Možda će biti dovoljno da radnici »Union Pacifica« piju brendi u Campu Connoru. Bez materijala ne možete graditi, ali niti bez ljudstva.

— Da li biste mi pomogli, Tolberte? — upita Dury.

— Protiv Bellamya idem sa svakim!

— Za mene je on samo sumnjivac — reče Dury. — Nemam u rukama ništa čvrsto.

— Dokazat ću vam da je Bellamy gospodar na ovom bunjištu i da nema svinjarije u kojoj ne bi imao prste.

— Ako mi pribavite taj dokaz, pomoći ću vam da slomite Bellamya — reče Dury.

Ovako — počeo je Tolbert. — Obidite nekoliko saluna i javnih kuća. Ustanovit ćete da se svagdje toči isti nevaljao brendi. Cijene su različite, ali to je samo trik. Pitajte barmene, odakle im brendi. Pitajte u gostionicama, odakle im namirnice. Opskrbnik je uvijek Bellamy.

— Hm, ali to ne dokazuje da stoji iza napada na opskrbe vlakove — primijeti Dury. — No, pomognete li vi meni, pomoći ću ja vama.

— To su prave riječi, maršale — uzvрати Tolbert i pruži ruku.

— Ali budite oprezni. Ne zaboravite da smo u brdima, daleko od civilizacije. Ako ovdje netko nestane, kao da se ništa nije dogodilo. Čak niti onda ako se radi o maršalu »Union Pacifica«.

— Doći ću ponovo, Tolberte — reče Dury, ustade i dopije kavu. — Možete li mi reći štogod o Bellamyjevoj prošlosti?

— O tome bih i sam rado znao nešto više. Prije nekoliko godina bio je kartaš i kockar na Missisipiju. Plovio je na parnjačama. Kad je počela gradnja »Union Pacifica«, odjednom je imao šatorski salon. Kasnije se pojavljivao na sporednim prugama. Od prošle godine seli se sa čitavim ovim gradom za radničkim logorima.

— To ne može financirati jedan jedini čovjek.

— Time sam već razbijao glavu. Ali zasad mogu obećati jedino da neću zatvarati oči.

— I nemojte — reče Dury, opraštajući se.

Podigavši ovratnik i stegnuv-

ši »vinčesterku«, Dury je izašao iz šatora. Odasvud je dopirala glazba violina, klavira i banjoa. Razgaljeni Irci negdje su urlali neku svoju narodnu pjesmu. U zraku se osjećao miris snijega. Camp Connor tonuo je u noć.

V

Između dviju daščara Dury je opazio sjenu. Bio je to čovjek s puškom. Reagirao je instinktivno. Kleknuo je i trgnuo vinčesterku.

Planuo je hitac. Za njim odmah drugi. Duryu je sijevnulo ravno pred očima.

Bez ramišljanja i oklijevanja skvrčio je prst. Osjetio je trzaj karabina. Osjetio je kako je metak prošao kroz njegov podignut ovratnik. Drugi je udario u potporanj iznad glave. Labavo usađen komad drveta bio je izbijen.

Dury je trgnuo puščanu polugu, no prije negoli je mogao drugi put pucati drvo ga je pogodilo u glavu, nabivši mu šešir na lice. Osjetio je resku bol, zatim omaglicu. Pokušao se oprijeti gubitku svijesti, no snage su ga izdale.

Kao kroz mliječno staklo vidio je kako prilazi neki mršav čovjek i poravnava puščanu cijev. Poznavao ga je: kockar iz »Railway Salcena«.

Dury još jednom pokuša podići pušku, ali bila je preteška. Već je ležao na tlu. Oko njega se brzo širio mrak.

Da nije potpuno izgubio svijest pomogao je snijeg u koji se zagnjurila glava. Hladnoća ga je razbuđivala. Nekoliko potpuno bespomoćnih trenutaka, kad

nije mogao pomaknuti prst, trajalo je vječnost, ali izdaleka su dopirali neki nejasni šumovi i Dury ih je bio donekle svjestan.

Planulo je nekoliko hitaca. Ispred Duryeva lica pojavile su se velike čizme. Netko je trčao pokraj njega. Duryu se činilo da će mu zgaziti glavu.

Malo pomalo vraćali su se osjeti. Dury je opet osjećao bolove. Olovna je tupost popuštala. Ponovo je mogao stisnuti šake i oduprijeti se o tlo.

U sljepoočicama je bubnjala krv. Glava se htjela raspasti. Ali prikupilo se dovoljno snaga da se tijelo pridigne. Magla se pred očima razrjeđivala. Glasovi su bili jasniji.

Netko se stvorio pokraj njega i pomogao mu je da se osovi na noge.

Kad se okretao, pogodio ga je snop svjetla. Dury potihno zaste-
nje i zatvori oči. Zatim je netko odmaknuo svjetiljku.

Kad je Dury otvorio oči, ugledao je dva zabrinuta lica. S nataknutim cvikerom na nosu Chet Tolbert jako je podsjećao na sovu.

S druge strane bio je čovjek kojega je Dury također pozna-
vao, no nije se mogao odmah sjetiti, odakle. Tada mu je sinulo: propovjednik.

— Došli ste na pogreb, velečasni? — izusti Dury otežalim jezikom.

Svoj je glas jedva raspozna-
vao.

— Dobre duše umiru kao muhe — govorio je svećenik — griješnici doživljavaju metuzalemsku starost.

— Aha, aha — mrmljao je Dury.

Propovjednik posegne rukom pod kaput i izvadi pocinčanu pljosku. Poduprijevši mu glavu, prinio je posudu Duryevim usnama.

Dury se zagrcnuo i morao je kašljati. Poslije nekoliko gutljaja osjećao se bolje. Glava se bistrila i manje ga je boljela.

— Gospodin Carry spasio vam je život — govorio je Tolbert.

— Stigao je prije negoli ja. Napadala su vas trojica. — Vidio sam samo jednoga. Kockara iz saluna.

Dury pogleda Noaha Carrya, koji je također krepko potegnuo iz pljoske, prije negoli što će ju začepiti. — Valečasni — rekao je — vi postajete moj anđeo čuvar.

— Čudni su putovi božji — reče Noah Carry. — A što se vas tiče, očito je da imate malo prijatelja.

— Na to sam se odavno privikao — reče Dury.

Koljena su mu klecala i Dury se neko vrijeme morao oslanjati na Tolberta i Noaha Carrya.

— Jeste li koga pogodili? — pitao je.

— Ah, bili su brzi — reče Tolbert, zureći kroz neuokvirena stakla svojih naočala. — Ali imat ćemo velik naslov u novinama.

— Zaboga, ne! — reče Dury.

Noah Carry mu je dodao šešir. Kad ga je stavljao na glavu, osjetio je bolno mjesto, u koje ga je pogodio izvaljeni podupor.

— Najbolje bi bilo da me u novinama ne spominjete — rekao je Tolbertu. Ne bih htio da me posvuda prepoznavaju.

— Onda niste smjeli u salunu

pokazati značku – reče Tolbert. – George Bellamy sigurno će se pobrinuti da svi saznaju kako je u gradu maršal »Union Pacific«.

– Štedite me, Tolbert – reče Dury. – Zahvaljujem. Kad biste mi još kazali, gdje se može mirno i razmjerno jeftino provesti noć, uložio bih sav svoj utjecaj da vas dobro smjestite u nebu.

– Bojim se da u tom slučaju ne bih nebo vidio niti izdaleka. Ako vas ne bi smetalo da dijelite prostoriju s dvadesetak pijanih polagača tračnica, idite u »Betty's Inn«. Platit ćete samo pedeset centi.

– Ne vjerujem da će moj šef misliti kako je to jeftino, ali ako vi kažete...

Dury nesigurnim korakom krene niz glavnu ulicu.

– Uvijek sam u vašoj blizini – govorio je iza njega Noah Carry.

– To me umiruje – reče Dury preko ramena.

Hladan noćni zrak punio je pluća. Dury se protegne i ogleda se oko sebe.

Ispred jednoga saluna pojavilo se nekoliko jahača. Mahali su šeširima i podvriskivali. Zatim su odgalopirali glavnom ulicom, tako da je ispod konjskih kopita frcao snijeg.

Dury je s nelagodom mislio na to kako će noć provesti među ljudima koji smrde po piću i znoju. Na trenutak je bio pri tom da potraži neku od javnih kuća, no bojao se da Sam Hagar ne bi za nešto takvo našao razumijevanje. A Hagar sada vjerojatno leži u svom mekom, čistom krevetu u Cheyenneu i nikako ne bi mogao zamisliti u

kakvim uvjetima Dury mora izvršavati svoj zadatak.

Tko svakodnevno stavlja glavu na kocku, zaslužio je nešto bolje od slamarice u smrdljivoj daščari, k tome s kvrgom na glavi.

Bilo kako bilo, Duryu nije preostalo drugo nego da uzdahne i da korača dalje.

* * *

Bila je ponoć. Mjesec je upravo provirio iza krpa oblaka. Toga trenutka odjeknula je zaglušna eksplozija.

Povrh logora radnika »Union Pacific« na strmini šiknuo je uvis velik plameni stup. Nekoliko trenutaka vidjelo se kao po danu. Tutnjava je bila tako jaka kao da se ruši čitavo brdo.

Poslije sijevanja i grmljavine javio se šum kakav se čuje za žestokoga pljuska ili bubnjanja tuče. Grumenje kamenja i leda uistinu je padalo po logoru kao grad.

Debeo snježni pokrivač na strmini razdvojio se kao razderan balon. Neizmijerna masa počela je kliziti u dolinu, izazvavši novu tutnjavu. Iznad nje je lebdjela prašinasta maglica.

Iz šatora pokraj pruge istrčali su radnici, izražavajući vikom strah i upozoravajući ostale. Zapaljeno je nekoliko svjetiljki.

Jednoga je čovjeka oborio oveći kamen.

Začas su svi ljudi bili na nogama. Još ih je nekoliko pogođeno komadima razlomljene stijene.

Tutnjava lavine uskoro je potpuno zaglušila krik i vik.

Na logor se sručio snijeg, led i kamenje. Činilo se da radilište zasipava brdo.

Lavina je zatrpala četrdeset

metara postavljenoga kolosijeka i gotovo isto toliko netom podignutoga nasipa. Zahvaćena su dva skladišna šatora. Jedan je nestao pod snijegom kao da ga nikad nije niti bilo.

Kad se slegao snijeg i raspršila prašina, na radilištu su ostale hrpetine svega i svačega.

Uprkos ledenoj hladnoći, poslovođa je trčkarao logorom u košulji, dozivajući radnike, kako mu je koje ime palo na um.

Za nekoliko minuta panika je popustila. Ispred šatora okupljala su se dva reda radnika. S lopatama na ramenima ljudi su krenuli prema radilištu. Netko je trubom davao različite zvukove.

Radnici su počeli tražiti ispod lavine skladišni šator. U njemu su dvojica spavala.

U međuvremenu zapaljeno je nekoliko tuceta baklji, no čim je nestalo mjesečine, ponovo je prevladala tama.

Krikovi ranjenika pomalo su se stišavali. Nekoliko skupina tragalo je za njim. Donosili su ih u šator u kojemu ih je poslovođa s još jednim čovjekom previjao.

— To nije bila normalna lavina — reče poslovođin pomoćnik, na čijem su se licu još vidjeli tragovi straha. — Potpuno sam siguran da se najprije začula eksplozija.

— Ne bi me čudilo da je tako — reče poslovođa, nezadovoljno mašući glavom.

— Raskrčivanje pruge trajat će najmanje tjedan dana.

Bradati poslovođa izašao je napolje da vidi, što se radi. Radnici su odgrnuli skladišni šator i izvukli iz njega dva beživotna

tijela. Ponijeli su ih prema previjalištu.

— Nisu mrtvi! — vikao je jedan od nosača.

— Nadite zavoje! — reče poslovođa. — Zagrijte mnogo vode!

Poslovođa je zurio u mračnu stijenu iznad logora. Na mjestu odakle je krenula lavina nazaralo se duboko udubljenje. To ga je ispunjavalo bijesom.

Netko ga je straga udario po ramenu i rekao:

— Jedan je umro.

Bradata ljudina spusti glavu i bez riječi se vrati u šator.

* * *

Mala lokomotiva zaustavljala se ispuštajući oblake sivobijele pare oko kotača.

Bob Dury vozio se sa strojovodom i ložačem.

Radilište i radnički logor sa šatorima izgledali su kao i stotine drugih što ih je vidao duž pruge. U oči je upadalo samo brdo kamenja i snijega.

Tuceti radnika lopatama i krampovima užurbano su raskrčivali kolosijek.

Dury je polako gazio snijeg idući prema šatorima. Usput je jednoga od radnika pitao za poslovođu i upućen je prema kuhinji.

Iz prevozivih kotlova širio se miris krepkoga variva.

— Gdje je Steve Bender? — upita Dury.

Gojazan čovjek s crnom bradom i pospanim pogledom okrenuo se prema njemu i rekao:

— Ja sam.

Dury se predstavi i pokaže srebrnu maršalsku značku. Poslovođino se lice malko razve-

drilo. Rukovali su se.

— Najavljeni ste — reče poslovoda.

— Jednom sam se provezao ovuda. Išao sam u Camp Connor tragati za lopovima koji su napadali opskrbne vlakove.

— Je li bilo uspjeha?

— Našao sam trag — reče Dury i okrene glavu. — Radilište je jučer bilo drukčije — rekao je.

— Prokleta svinjarija — promrsi poslovoda i zabije ruke u džepove kaputa. — Oko ponoći sručila se lavina. Jedan od mojih ljudi tvrdi da se prije toga čula eksplozija.

— Sasvim moguće — reče Dury i zagleda se u strminu iznad glavnoga kolosijeka. Najduže se zadržao na udubini u stijeni. — Brzo bih se složio s tvrdnjom — dodao je.

— Pet je radnika ranjeno — rekao je Bender. — Jedan je mrtav. Za raskrčivanje potrebno nam je najmanje tjedan dana. Dio kolosijeka morat ćemo najvjerojatnije postavljati iznova. Jeste li za tanjur variva i za vruć punč? — upitao je poslovoda, premještajući se s noge na nogu.

— Svakako — reče Dury.

Bender uze od kuhara limen tanjur i sam ga napuni varivom u kojem je stajala žlica. Kuhar je iz drugoga kotla natio vruć jakoga punča. Rum je ugodno zadržao nozdrve.

Dury uze tanjur i vrč. Bender je rekao:

— Dodite u moj šator!

U zelenom šatoru u poravnatom nizu drugih crvenila se mala željezna peć, no unatoč tomu bilo je hladno.

Dury se spusti na preklopnu stolicu i stavi tanjur s vrčem na jednostavan drven stol. Bio je gladan i odmah je počeo jesti.

Bender je sjeo na rub svoga ležaja.

— Mislim da ugovor s Malad Cityem nećemo ispuniti — rekao je. — Ovih ću dana telegrafirati u Cheyenne, kako bi se kompanija pripremila za plaćanje zakašnjenja.

— S tim bih još pričekao — reče Dury — pušuci u vruće varivo. — Davno nisam jeo s takvim tekom — dodao je.

— Imamo dobroga kuhara — reče Bender, zureći rastreseno u neodređenu točku. — To nije loše, ali spada među najmanje brige. Zbog jela neće biti teškoća, budemo li imali dovoljno namirnica.

— Hja — javi se Dury — obijica znamo da biste bili otpušteni ako ustvrdite da ne možete održati ugovorene rokove. Nitko neće pitati, jeste li krivi ili niste.

— Znam — reče Bender. — Draža su mi jasna rješenja.

U čupavoj Benderovoj bradi ljeskali su se ledeni kristali. Lice mu je bilo išibano vjetrom, oči uske i bistre, okružene sitnim naborima. Bilo je to lice čovjeka koji je najveći dio života proveo u divljini.

Bender se Duryu svidao.

— U Cheyenneu znaju za teškoće — rekao je. — Zato sam i ja ovdje.

— Ako ne uspijete ništa učiniti, moram staviti glavu na panj — reče Bender i zamišljeno pogleda Durya. — Uspjeh poslova mjeri se time, uspijeva li održavati rokove i time »Union Pa-

cificu» uštedjeti novac i nevolje. Nije li pruga dovršena navrije-me, nitko živ ne pita za razloge. Moje je da rješavam probleme. Ako je potrebno, moram tegliti materijal poput mrava.

Dury se okrijepio. Tijelom se širila ugodna toplina.

Popivši nekoliko gutljaja pun-ča, zagledao se u snuždenoga poslovođu. Shvaćao ga je. Znao je da »Union Pacific« od svojih ljudi zahtijeva mnogo.

— Jeste li ikada igdje napustili posao? — upita Dury.

— Nikada nigdje — odgovori Bender.

— Nemojte niti sada.

— To je lako reći. Ne radi se samo o lavini, koja nas unazađuje za čitav tjedan. Mjesec dana uspijevali smo izvršavati zadatke s pola snage. Nije nas služilo vrijeme. Prokleta zima kao da nikad neće prestati. Zemlja je smrznuta. Ljudi zebu. Opskrba je manjkava u svakom pogledu. Radnici se ne mogu opterećivati bez mjere i granica. Od tuceta opskrbnih vlakova ova-mo je stiglo samo šest. Potrebni su nam pragovi, tračnice, pružni čavli. Zalihe živežnih namir-nica pomalo se iscrpljuju. Koje-šta smo izgubili u lavini. Zatr-pana su dva skladišna šatora. Pokušat ćemo ih otkopati, no sumnjam da će ono što nađemo biti upotrebljivo.

— Pobrinit ću se da dobijete dovoljno materijala, makar dan i noć čučao u svakom vlaku — reče Dury.

— To nije jamstvo — primijetio je Bender. — Osim toga, ovih dana mnogo ljudi nije sposobno za posao.

— Zašto?

— Vrag bi znao, ali sumnjam u prokletu splaćinu koja se toči u Campu Connoru. — Bender slegne ramenima i nastavi: — Ne mogu radnicima zabraniti da se odvezu u tu prokletu ja-zbinu. Negdje se moraju opusti-ti i zabaviti. Smrzavaju se na ra-du, ne mogu se ugrijati u šatori-ma. Šiba ih snijeg, bije ih kiša... Potpuno je normalno da svako-mu jednom dojadi rintanje i da zaželi vidjeti nešto što nije pružni prag, kamen za podbijanje i tračnica za postavljanje. Ljudi srljaju u Camp Connor, iako ih tamo uvijek operušaju. Za kar-taškim i kockarskim stolovima deru im kožu. U javnim kućama moraju položiti pola tjedne za-rade da bi došli do djevojke. A sada za svoj novac dobivaju brendi koji je vjerojatno na-pravljen od zmijske pišaline i medvjede krvi.

— Je li slučaj uistinu tako ozbiljan?

— Jedan od mojih najmlađih radnika najvjerojatnije neće preživjeti. Nekoliko starijih drži se na, nogama.

Eto od prekjučer ispalo je iz stroja devet ili deset ljudi. Kod svih su simptomi jednaki: pro-ljev, grčevi u želucu, povraćanje i smetnje vida.

— Vidne smetnje? — reče Dury i odgurne tanjur.

— Najgore je prošao mladi Billy McNott. Ako hoćete, pogle-dajte ga. Dovedi su ga u logor polumrtva. Bio je gotovo slijep. Sada u nekim trenucima ne ra-spoznaje drugove niti po imeni-ma. Međutim, nemojte vjerovati da će to ostale odvratiti od toga da tu splaćinu piju, kad se nađu u Campu Connoru. Većinu sači-

njavaju Irci. Za njih nema života bez alkohola. Osim toga, nema dokaza da je krivnja u tom prokletom brendiju. Mnogi su ga pili i zdravi su kao drenovina.

— Vjerojatno to piće kod svakoga djeluje drukčije — progunda Dury, grijući dlanove na vrču s punčem.

— Razgovarao sam o tome u Campu Connoru s Chetom Tolbertom — reče Bender.

— Dobar čovjek — reče Dury — ali koliko god pisao u svojim novinama, ništa se neće promijeniti.

— Vjerojatno. No upozorio me na neke stvari. Kaže da sve konce u Campu Connoru vuče George Bellamy.

— Bellamy je svinja — nastavio je Bender poslije kratke stanke. — S pružnim radnicima postupa kao sa stokom. Ako koji dođe u salu bez centa u džepu, ne smije ogrijati ruke kraj peći. Tko izgubi posljednji cent, leti napolje.

— Tolbert misli da bi Bender mogao imati i te kakve veze s napadom na opskrbne vlakove.

— Nije isključeno — reče Bender i podigne ruke. — Ovdje imam toliko posla da se ne mogu baviti još i time. Uostalom, što bi Bellamy imao od toga? On živi od radnika »Union Pacifica«.

— Ali ipak, po svemu sudeći, toči brendi koji onesposobljava ljude za rad — reče Dury i dopije punč. — Lopovi koji ruše prugu i spaljuju vagone negdje moraju imati sklonište. Kako dugo možete izdržati sa zalihama živežnih namirnica?

— Nažalost, oko dva dana. Ju-

čer sam poslao pojačanje skupini koja popravlja prugu na mjestu gdje ste doživjeli iskliznuće. Javio sam u Evenston da se odmah šalje hrana. Nitko ne može tražiti od ljudi da rintaju praznih želudaca. Bojim se da ću za tri dana morati obustaviti radove.

— Pokušajte naći mogućnost da se to ne dogodi — reče Dury.

— Ne bi se smio stvoriti dojam da »Union Pacific« posrće. U širokoj okolini postoji samo jedno naselje, Camp Connor. Tamo leži rješenje naših problema. Da to dokažem, potrebno mi je malo vremena.

— To je upravo ono čega nemamo. Vrijeme!

Dury je ustao.

— Pokažite mi bolesnike — rekao je.

Bender je pošao napolje. Dury je išao za njim i ponovo se zagledao u strminu, gdje se noću pokrenula lavina.

Radnici su još bili zaokupljeni raskrčivanjem. Iako su radili poput mrava, gomila na radilištu kao da se nije smanjivala.

Ruke i lica radnika bila su promrzla, ali nitko nije ispuštao alat, niti je zastajao.

Prva je smjena otišla na jelo.

Bender je poveo Durya prema nastambama. Kad je odgrnuo krila jednoga šatora, Dury je uvukao glavu među ramena.

Zaustavio ga je vonj urina i povraćanja. S tijesno postavljenih ležaja promatrale su ga upale oči nevoljnika bolnim i izgubljenim pogledima.

Pokraj svakoga ležaja bilo je vjedro. U pozadini šatora jedan je čovjek sjedio na posudi. Grčio se i nije se obazirao na došljake.

— To je Billy McNott — reče Bender.

Dury pride ležaju na kojemu se ispružio mlad čovjek. Činilo se da nije pri svijesti. Život u njemu jedva da se nazirao.

Djelovao je zastrašujuće, upalih obraza i žućkaste boje. Koža je posvuda bila oblivena znojem. Oči su bile otvorene, ali mladić nije ništa vidio. Disao je isprekidano. Prsa su se jako ali neravnomjerno nadimala.

— Je li bio ovdje liječnik? — pitao je Dury.

— Odakle da ga dobijemo? — uzvratio je Bender tresući glavom. — Camp Connor ga nema. U Evenstonu radi jedan jedini bolničar iz vremena građanskoga rata. A i on je daleko.

— Kako se osjećate? — upita Dury čovjeka koji je ležao pored mladića.

— Usrano — odgovori radnik slabim glasom. — Najgore je s mrenom na očima. Vid je sve slabiji.

Izašli su iz šatora. Dury navuče rukavice. Spopadao ga je bijes, a nije znao, što da poduzme.

— Pretpostavljam da se radi o metilnom alkoholu — rekao je Dury tiho i potapšao Bendera po ramenu. — Nastojat ću da dobijete hranu. Izdržite! Idem u Camp Connor. Javit ću se.

— Nadam se da to neću dugo čekati — reče Bender.

Dury kimne i pođe prema pruzi.

VI

Pred ulazom u »Railway Saloon« Dury je stao. Kad je zavirio u unutrašnjost, vidio je da je šator pun. Noah Carry upravo se

poput gromade kretao prema baru.

Dury je ušao. Noah Carry strgnuo je barmenima pregače i njima pokrio slike neodjevenih djevojaka što su bile obješene pokraj ogledala.

Zatim se popeo na šank, strgnuo je šešir s glave i raširio ruke.

— Pokvarenjaci! — vikao je. — Griješnici! Jednom ste nogom već u paklu!

— Pri ovoj hladnoći to bi godilo, velečasni! — dobacio je netko.

Šatorom se razlijegao smijeh. Lice Noaha Carrya smračilo se kao da ga je zastro oblak.

— Tvoju crnu dušu ništa više ne može spasiti! — vikao je propovjednik. — Ali obraćam se vama ostalima. Okanite se grijeha. Vi žene, ne budite besramnice. Ne izazivajte blud. A vi muškarci nemojte zatrajavati vječnost za nekoliko dolara. Probudite u sebi kajanje. Posljednji sud nije daleko. Svaki od vas može se već sutra naći pred licem Stvoritelja. On će vas tada pitati: Što si radio, sine? Što si uradio da dođeš u raj? A što ćete tada odgovoriti? Što ćeš reći ti?

— Loše mi se piše — odgovori jedan od radnika. — Ali život grijешnika vraški je lijep.

Šatorom se razlijegao grohot. Noah Carry mahao je pesnicama.

— Nečastivi je došao u vas! — vikao je Carry. — On je u vama. Ali ja se ne predajem. Neću vas pustiti da srljate u ponor.

Carry je ušutio. Bio je obliven znojem. Sišao je s šanka. Barmeni su pokupili svoje pregače,

otkrivši ponovo slike razgolićenih žena.

Dury se probijao prema šanku. Propovjednik ga je opazio i kimnuo mu je.

— Ako jedan jedini od ovih ludaka počne živjeti bogobojažno, moj život nije bio besmislen, maršale — govorio je.

— Velečasni — reče Dury — dok ste govorili, osjećao sam miris pakla. Bilo bi dobro da dodete jednom u radnički logor. Tamo bi nekolicini ljudi vaša pomoć bila prijeko potrebna. Recite mi, gdje je Bellamy?

— Bit će da je u svojoj kolibi — reče Noah Carry. Nikad još nije bio ovdje kad sam propovijedao.

Dury se s mukom gurao prema kraju šanka. Stao je kad se odjednom pred njim pojavio Bellamy. Elegantan i nabusit kao uvijek.

Kad je opazio Durya, žmirnuo je i rekao:

— Zdravo, maršale! Jesu li vas Carryeve riječi okrijepile?

— Šteta je što ga niste slušali — reče Dury.

— Kod mene igra samo ovo — reče Bellamy, baci uvis dollarski zlatnik i spretno ga uhvati. — Ništa me drugo ne zanima.

— Kad je tako — reče Dury — možemo razgovarati o poslu.

— O poslu? Vi? — upita Bellamy i podigne obrve.

— Da — reče Dury. — Muči nas opskrba. — Pritom je Dury odgurnuo šešir sa čela i skinuo je rukavice. — Prošle noći radnički je logor zasula lavina.

— Gadno — reče Bellamy, ne spuštajući očne kapke.

— Propalo je mnogo živežnih namirnica. Rečeno mi je da vi

ovdje u Campu Connoru imate zaliha.

— Nije isključeno.

— Dobro. »Union Pacific« plaća uobičajenu cijenu. Prebacite robu.

Bellamy se osmjehnuo.

— Čudan ste vi svat, Dury — rekao je. — Ometate posao u mome salunu, prijetite mi, prebijate ljude pod mojim krovom i zatim dolazite s prijedlogom da »Union Pacific« izvlačim iz nevolje.

— Posao je posao, Bellamy!

— Nije to nikakav posao, Dury — reče Bellamy. — Vaša organizacija ne može platiti trud kojim u Campu Connoru zarađujem svoje dolare. Problemi »Union Pacifica« mene se ne tiču.

— Mislim da nije tako — reče Dury. — Camp Connor leži na zemljištu »Union Pacific«.

— Prijetite, Dury? Hoćete li me prisiliti da svoj salun premjestim stotinu milja zapadno, tako da ne bude na zemljištu »Union Pacifica«? Ne budite smiješni! Prosudite, što bi se dogodilo da nema Campa Conнора? Što bi bilo s vašim radnicima?

— Oni zarađuju dobro — reče Dury. — Radi se o maloj količini živežnih namirnica. Ne tražim ništa više.

— Tražite previše — reče Bellamy.

— Tako? Recite mi, je li u vašem interesu da zapne gradnja pruge prema Malad Cityu?

Dury se nagnuo naprijed i zagledao se u Bellamyjeve oči. Bivši kockar mirno je izdržao pogled.

— Kakvo je to pitanje? — re-

kao je. — Nešto mi podvaljujete?

— Što da vam podvalim?

Dury se svladavao da razgovor ne okonča pesnicama.

— Vi vrlo dobro znate, što sam mislio — reče Bellamy. — Ako sam rekao da me se »Union Pacific« ne tiče, to vrijedi za čitavu njenu organizaciju. Ne zanima me, možete li nastaviti radove ili ćete stati. Jasno?

— Jest — reče Dury. — Ali ko ješta nas upućuje na to da ljudi koji napadaju opskrbe vlakove dolaze iz Campa Connora.

— Nije isključeno, Dury. — potvrdi Bellamy. — Ovdje ima svakakve gamadi. Ne mogu svakoga poznavati i znati, čime se kada bavi. Vaš je posao da tragate za razbojnicima, a ne moj.

— Jest — reče Dury. — Ali kao da vas ne zanima, hoću li otkriti ljude koji razmiču tračnice i spaljuju vagone.

— Prekrupne riječi, Dury! — reče Bellamy. — Bilo bi najbolje da se oprostite i da odete.

— Trenutak! — reče Dury. — Teško je vjerovati da se naše teškoće ne tiču čovjeka koji toči brendi od kojega obolijevaju radnici. Što kažete o tome?

— Gubite se! — reče Bellamy ukočena lica.

— Još nismo gotovi — reče Dury. — Jeste li vidjeli ljude koji su pili vašu splaćinu?

Dury se nagnuo preko šanka. Dohvatio je bocu i odbio joj na dasci grlo.

— Pomirište ovo — rekao je. — Pozlit će vam.

— Opet izazivate? — reče Bellamy oštro. — Platite bocu i ne-

stanite prije negoli vas moji ljudi izbace.

— Polako — reče Dury. — Najprije ćete popiti sa mnom gutljaj, Belamy.

— Nikad ne pijem — odgovori saluner. — Osim toga, to je najbolji brendi koji u ovoj divljini mogu dobiti za donekle prihvatljivu cijenu. Što mislite, da je ovdje lako opskrbiti salun?

— Koliko znam, vi opskrbljujete tim otrovom čitav Camp Connor — reče Dury.

— Narudžbe su zajedničke. Jedino se tako isplati prijevoz — reče Bellamy.

Bellamy je htio poslije tih riječi otići. Ali Dury se više nije mogao svladavati. Ispustio je bocu i uhvatio ga za kaput.

— Znate li da u radničkom logoru umire mladić koji je pio vaš brendi? — viknuo je.

— Ne znam. To ne možete dokazati. Ruke k sebi! — derao se Bellamy.

Dury ga pritegne još jače. Bellamy podigne desnu ruku i mahne prstima.

Krajičkom oka Dury je vidio da se približavaju tri plećata momka.

— Previše si dopuštate — govorio je Bellamy. — I maršal »Union Pacifica« mora imati uzde.

Bellamy se istrgnuo i poravnao je kaput. Trojka se zaustavila ispred Durya.

— Maršal bi htio otići — reče Bellamy.

— Prema tome — zaključio Dury — nećete isporučiti namirnice i točit ćete ovaj brendi?

Bellamy se okrenuo bez riječi. Jedan od momaka posegnuo je za Duryevim ovratnikom. Dury

trgne desnicu i pogodi ga ispod brade. Momak je pao natrag i zdrobio je stol koji mu se našao na putu.

Preostala dvojka pokušala je uklještit Durya.

Pogođeni su istodobno. Dury se sagnuo i udario je, jednoga pesnicama, dok je drugi nagažen nogom. U sljedećem trenutku jedan je osjetio pesnicu iza lijevoga uha i zaustavio se na šanku. Dury je u međuvremenu primio dva udarca od drugoga, no nije bio oboren. Odmaknuo se, odbio je nov napad i u hipu je uzvratio žestinom kakvu napadač očito nije očekivao.

Čulo se kako čovjek hvata dah. Presavivši se, uhvatio se rukama za prsa.

Momak kojega je prvog udario napao ga je s leđa. Pokušao ga je stegnuti za vrat. Dury se naglo sagnuo i munjevito je trnuo laktove. Pogodak ga je oslobodio zahvata. Desnom je nogom odbio nov pokušaj napadača. Jedan je udarac u goljenicu bio tako djelotvoran da je momak prevrnuo tri stola.

Treći je gorila odustao od borbe. Dury je polako krenuo prema izlazu.

— „Union Pacific“ dobit će sočan račun! — dovikivao je Bellamy.

— Računi se uspostavljaju na kraju — reče Dury ne osvrćući se.

Na djevojke i zablenute pružne radnike nije se obazirao. Izašao je napolje i smirivao je dah. Hladan vjetar što je duvao s brda hladio mu je lice i bistrio mozak.

Dury bijaše svjestan toga da se ponašao bivolski i da je to bi-

la pogreška. Ali čitavo je vrijeme mislio na mladića koji umire u radničkom šatoru i to mu je zamračivalo pamet. Nedorašao momak više nije osjećao niti hladnoću. Ništa. Nije bio svjestan nit toga da umire. Više nije vidio svoje drugove, s kojima je dijelio rad i radost.

Dury je volio atmosferu na rubovima pruge koja se gradila, ali sada ga je spopadao bijes. Zašto se tu moraju gasiti toliki nedužni životi, zašto vlak mora prolaziti preko toliko nedužnih, dragih i poštenih ljudi?

Na ta pitanja nitko nije odgovarao.

Možda jedino sivo nebo koje se nadvilo nad divljinu. Steve Bender nije dobio nadu da će imati hranu za radnike. Poslije tučnjave izgledi su bili nikakvi.

Dury bijaše očajan i bijesan. U bespomoćnosti zabio je ruke u džepove i krenuo je prljavom ulicom.

U takvu raspoloženju nije vidio mršavoga čovjeka koji se pojavio između dviju koliba.

— Zdravo, maršale!

Dury pridigne glavu.

— Dobar dan, Tolbert!

Novinar je cupkao u mjestu, poravnavajući uzak šešir. — S Bellamyem nećete tako izaći na kraj — govorio je.

— Teško mi je sa svinjama — promrsi Dury. — Njihov miris uvijek kod mene izaziva svrbež u pesnicama. U radničkom logoru nemamo dovoljno hrane. Mrcina mi nije dala niti vreću brašna. Ali neprestano toči brendi od kojega ljudi oboljevaju.

— To sam vam rekao prvoga dana.

Tolbert uvuče glavu među ramenima, zakloni vrat ovratnikom iznošenoga kaputa i spusti ruku prema izbočini koja je nastala od revolvereskoga drška.

— Jučer je kod vas u radničkom logoru bilo gužve, je li? — rekao je.

— Odakle vam to?

— Poznato mi je sve što se ovdje događa — odgovori Tolbert.

— Ništa ne mogu spriječiti, ali mogu o svemu pisati. Nadam se da ne vjerujete kako je to bila prirodna lavina?

— Ne vjerujem — reče Dury.

— Jučer sam vidio kako iz pravca radničkoga logora dolazi nekoliko jahača — reče Tolbert. — Nestali su u salunu zapadnom dijelu grada.

— Jeste li kojega prepoznali?

— Nisam. Ali vidio sam da su ljudi bili vrlo zadovoljni. Osim toga, Bellamy je jutros poslao nekoliko ljudi po robu za svoje razbojničko gnijezdo.

— Jeste li sigurni? — upita Dury.

— Zaboga, — odmahne Tolbert. — Nisam slijep. Odjahali su prema jugo. Načuo sam da se Bellamyev izvor nalazi u Franklinu.

— Gdje se ovdje može dobiti konj? — upita Dury, ne skrivajući nestrpljivost.

— Polako, polako! — reče Tolbert i brzo se ogleda oko sebe.

— Konja vam mogu dati ja. Ali recite mi, nije li se vama činilo da je Camp Connor prevelik zalogaj za jednoga jedinoga čovjeka?

— Priznajem da jeste.

— Vjerojatno je da ste imali pravo. U tom pogledu i u još nečemu. Ja sam vjerojatno mjese-

cima igrao na krivu kartu. Plazio sam za Georgeom Bellamym, a on vjerojatno nije čovjek koji bi u rukama držao sve konce. To je moja pogreška.

— Brzo ste promijenili mišljenje — reče Dury.

— Ah, to je išlo sporo. Meni preostaje jedino da se ravnam prema informacijama do kojih dođem. Bellamy opskrbljuje brendijem sve salune. On određuje cijene. On je veliki gazda. Ali tu je razlog za sumnju. Previše je istaknut. Tko god u Campu Connoru traži lopova, spotakne se o njega. Slijepački! Mislim da je prava slika drukčija. Bellamy privlači svu pažnju. Nije li to sumnjivo?

— Do toga ste došli noćas?

— Ah, ne! Slušao sam razgovor dvojice ljudi. Jedan je od njih bio naš debeljko, maršal Fraser, koji bi se ovdje morao brinuti o miru i redu. On je rekao: »Bellamy se ponaša kao da je sve njegovo. Ali počinio je previše grešaka«. Što mislite o takvoj opasci, Dury?

— Razmislit ću o tome u Franklinu — reče Dury. — Sada mi dajte konja.

Tolbert kimne glavom.

— U međuvremenu sam ustanovio da se brendi miješa ovdje — govorio je. — Vidio sam to. Iza »Golen Spike Saluna« nalazi se šator iz kojega smrdi do nepodnošljivosti. Tamo sam vidio također maršala Fräsera.

U razgovoru su došli do Tolbertova šatora. Novinar je obišao daščani prigradak i vratio se s visokim ridanom, na kojega je stavio sedlo.

— Moramo tražiti čovjeka koji stoji iza Bellamya — reče Tol-

bert. — Siguran sam da taj netko postoji. Vjerojatno živi neupadljivim životom, tako da ne privlači poglede. Šanse nisu loše. Otkako ste vi ovdje, Bellamy i njegovi vukovi pokazuju uznemirenost. Vjerojatno će i taj neznanac postati nervozan.

— Tako dugo ne bih htio čekati — reče Dury i uzjaši. Čim je učvrstio noge u stremenima, pognao je ždrijepca. — Pazite na sebe, Tolbert! — rekao je. — Postanu li Bellamy i njegovi ljudi uistinu nervozni, moglo bi se dogoditi da odjednom vaše novine shvati ozbiljno. A onda je s vašom slobodom svršeno. Pogotovu ako sazna, gdje ste sve njuškali.

Tolbert kimne, no nije djelovao zabrinuto. Gurnuo je ruke u džepove kaputa i zagledao se u Durya preko ruba cvikera. Malo kasnije izašao je ponovo na glavnu ulicu. Tu je sreo Noaha Carrya, koji je vodio konja za uzde.

— Onda, Tolberte, opet ste u lov? — pitao je.

— Ja sam uvijek budan, velečasni reče Tolbert i žmigne očima. — U grobu ću se naspavati. Dok sam živ, ne smijem gubiti vrijeme.

— Pazite na zdravlje duše — reče propovjednik u hodu.

Tolbert je neko vrijeme gledao za njim, zatim se uputio prema salunima i kockarnicama.

VII

— Dury je otišao iz grada — reče Ed Carter.

Kockar s lasičjim licem stajao je na vratima kolibe u kojoj je

stanovao George Bellamy.

Bellamy se zavalio u visok naslonjač sa šarenom presvlakom. Na mjestu gdje ga je uhvatio Dury, kaput je još bio izgužvan.

Nedaleko od vrata sjedio je Sam Fraser. Limenu maršalsku zvijezdu nije više nosio na najvidljivijem mjestu.

— Odjašio je na Tolbertovu konju. — nastavio je Carter. — Prema jugu.

— Tolbert pomalo počinje smetati — dobaci Fraser.

Rado bih znao, što je pričao Duryu.

— Vjerojatno isto ono što se svakoga dana može čitati u njegovim škrabotinjskim novinama — reče Bellamy. — Dok su ih uzimali samo pijani Irci, bilo je to pasje čavkanje. Otkud je Dury ovdje, stvari stoje drukčije.

— Trebalo bi mu jednom zauvijek začepiti gubicu — reče Fraser i udari pesnicom po stolu. — Čuo sam da njuška oko saluna i da pokušava ispitivati barmene.

— Je li što saznao?

— Nemam pojma. Ali ako nešto zna, rekao je to maršalu.

— Durya ćemo srediti. Gorje Bear Rivera nije mu najbolje poznato. Opasniji je Tolbert. Prilijepio se uz nas kao čičak. Vrijeme je da se te napasti oslobodimo. Kad se Dury vrati, to mora biti svršeno.

— Ako je saznao, odakle se opskrbljuju saluni?

— Ne vjerujem u to. Ali sigurnosti radi moramo o svemu obavijestiti gazdu. Nekoliko ljudi postaviti ćemo oko Campa Connora, tako da Dury naide

na valjan doček.

— Gazda je također odjašio iz grada — reče Carter.

— Onda moramo čekati — reče Bellamy nezadovoljno njišući glavu. — Tolbertu će se zabraniti da ulazi u salune Cmapa Connora. Barmenima i djevojkama reći ćete da pošalju k vragu svakoga tko bude viđen s tim piskaralom.

— Prodaja brendija pada — reče Fraser. — Ali radnici su mirni.

— Razrijedit ćemo mješavinu — reče Bellamy, ustane i zagleda se u nadošli sumrak. — Odmah ćeš otići u »Golden Spike« i pobrinuti se da doliju vode — naredio je Carteru. — Makar brendi bio blaži, s vremenom će učiniti svoje. Za nekoliko dana na radilištu bit će obustavljen posao. Nije potrebno da se Irce redom obaraju s nogu. To bi izazvalo nepotrebne nevolje. Požurite!

Fraser i Carter izadoše napolje. Bellamy je dugo gledao u reškasta drvena vrata. Zatim je prišao ležaju i podigao izlizanu kožnatu torbu. Odgurnuo je klimav ormar i iz skrovišta izvuкао čeličnu kutiju. Otvorio ju je. Bila je dupkom puna dolarskih novčanica. Bellamy izvadi novac i strpa ga u torbu.

— Sigurno je sigurno — mrmljao je.

Potom je dugo zurio kroz prozor.

* * *

Bob Dury ležao je na stijeni i čvrsto držao dalekozor. Sunce bijaše izašlo. U usporedbi s minulim danima vjetar je bio blag. Duryu se činilo da donosi miris

proljeća. U stanjenom snijegu vidjele su se tamne mrlje odmorene zemlje.

Duryev pogled bio je uprt prema Franklinu. Gradić se ispružio s jedne i druge strane ceste, koja se s brda spuštala u dolinu na jugu. Kuće su bile dobro građene i djelovale su uredno.

Maršalovu pažnju privlačila su dvojica teško natovarena kola koja su se kretala uzbrdo. Pratile ih je pet jahača. Neke od njih Dury je već vidio u Campu Connoru.

Poslije stanovitoga vremena Dury je ustao, prišao ridanu koji ga je čekao spuštenih uzda i uzjahao.

Polako se spuštao uskim grebenom. U blizini ceste našao je zaklon. Konj je mirovao. Dury je položio vinčesterku preko sedla i čekao.

Vrijeme je polako promicalo. Tad se konačno začulo škripanje kotača i udaranje kopita.

Kad su se prva kola pojavila na zavoju, Dury izjaši iz zaklona i pridigne pušku.

Jedan je jahač odmah posegnuo za oružjem. Dury je pucao. Jeka je ustostručila pucanj.

Jahač je kriknuo. Metak ga je pogodio u podlakticu i zamalo ga je zbacio sa sedla. Momak je lijevom rukom stisnuo rame. Dury je ubacio nov metak i opisao puščanom cijevi polukrug.

— Dolje s oružjem! — viknuo je.

— Maršali »Union Pacific« ponašaju se ponekad kao drumski razbojnici? — reče jedan od pratilaca kola.

Dury nije odgovarao. Bio je svjestan toga da je uhvatio vruć

krumpir, ali u Campu Connoru nije obavio tako reći ništa a vrijeme ga je pritiskalo. Osim toga, izlagao je glavu i u gorim prilikama.

Jahači su otkopčavali opasake i spuštali revolvere na tlo.

— Otkrijte kola! — zapovijedio je Dury.

Vozari su se odmah dali na posao.

Na prvim kolima bila je trbušasta burad.

Dury je prišao bliže. Podigao je pušku i brzim je udarcem na jednom buretu izbio plpni čep. Pokuljala je smečkasta tekućina. Dury se sagnuo i podmetnuo je dlan lijeve ruke. Srknuo je piće i odmah ga je ispljunuo. Radilo se o jeftinom, malovrijednom viskiju.

Iza velikih bačava bilo je mnogo malih. Ne ispuštajući s vida pratioce, Dury otvori jedno burence i trgne se.

Osjetio je oduran vonj. I bez kušanja bilo je jasno da je u malim bačvama metilni alkohol.

Dury se okrene u sedlu i zagleda se u jahače.

— Odakle vam ovo? — pitao je.

— Mi radimo po nalogu — reče jedan od pratilaca kola.

Ranjenik je stenjao.

— Hoću znati, tko vam ovo isporučuje — reče Dury.

— »Generalstore« u Franklinu.

— Gdje se brendi miješa?

— U Campu Connoru. Šest dijelova viskija, tri dijela vode i jedan dio metilnoga alkohola. Prvi put je mješavina bila jača.

— Tko od vas zna štogod o sa-

botaži na radilištu »Union Pacific«?

Svi su šutjeli.

Dury pride drugim kolima i pogleda posložene sanduke. U njima su bile konzerve, kava i brašno.

— Ispregnite konje prednjih kola — reče Dury — i gubite se.

— Što namjeravate?

— Uradite što sam rekao.

— To nije... To nije legalno. Nije u redu.

— U redu je sustavno trovati poštene ljude, je li? Još jednu riječ i svi ćete piti ovo što ste namijenili radnicima u Campu Connoru.

— Ali... — javio se zajapureni jahač.

— E, ti si prvi! — reče Dury i podigne pušku. — Šest gutljaja viskija, gutljaj metilnoga alkohola. Vodu možemo uštedjeti. Hajde, počinji!

— Ne mislite valjda ozbiljno?

— Nego? Pružni radnici morali su taj otrov plaćati. Vi ga dobivate besplatno.

Na licima jahača pojavilo se bljedilo. Dury je išao pogledom od jednoga do drugoga.

— Govnari! — viknuo je. — Nekoliko ljudi bori se sa smrću zato što su pili vaš brendi. Neki vjerojatno nikad neće imati pravi vid. Zašto? Zato što George Bellamy i druge hijene u Campu Connoru hoće napuniti džepove ili zaustaviti radove »Union Pacifica«.

Jahači su šutjeli.

— Gubite se! — vikne Dury i zaprijeti puškom.

Prva je zaprega oslobođena. Druga su kola prošla mimo.

Dury izvadi iz džepa šibice.

— U Campu Connoru neće vi-

še biti trovanja radnika – rekao je, pripalio šibicu na noktu palca i bacio ju na pod kola tako da je plamičak liznuo proliveni alkohol.

Začas se pojavio plavkast jezičak i počeo je brzo jačati. Dury je pognao konja. Uskoro je odjeknula eksplozija. Tri su se bačve raspale. Uvis je šiknuo plamen. Osjetio se jak smrad.

Kola su gorjela kao lomača. Jahači su s mukom smirivali konje. Duryev je ridan plesao i zabacivao glavu.

– Savjetujem vam da se ne vraćate u Camp Connor – doviknuo je Dury jahačima.

Okrenuvši konja, Dury pojaši nizbrdo.

Iza njega planuo je hitac, no Dury je već bio iza zavoja. Razmišljao je o Georgeu Bellamyu. Dakako, pratioci kola odjašit će u Camp Connor i obavijestiti o svemu gazdu, ali to se više nije moglo spriječiti.

Kad je Bob Dury ujašio u Franklin, počelo je kišiti. Zapadnjak je neprestano dovlačio tmaste oblake. Snijeg se spirao s rubova kolnika. Dury je uskoro bio mokar do kože.

S ruba šešira kiša mu se slijevala po licu. Na izlokanoj cesti stvarale su se duboke bare.

Vidljivost je bila loša i Dury se morao jako truditi da mu što-god ne promakne.

Postrance od ceste opazio je izdužena zdanja, na kojima je pisalo »General Store«.

Dury skrene konja u dvorište i sjaši. Nigdje nije bilo nikoga. Pokraj jednoga skladišta stajala

su dvojica prazna kola s podloženim rudima.

Dury je gacao prema glavnoj zgradi. Kad se dočepao trijema, skinuo je šešir i udario njime po desnoj nozi. Tako stresen šešir stavio je ponovo na glavu i ušao u prodavaonicu.

Unutar je bilo suho i toplo. Dury obriše lijevom nadlaničom lice i pogleda naokolo. Prostorija je bila puna puncata robe svih vrsta.

Pojavio se čovjek srednje visine, ćelav, spuštenih ramena. Pogled malih sivih očiju odmjeravao je došljaka.

– Dobar dan, gospodine – rekao je prodavač. – Gadno vrijeme, ha? Ali bolje je što kiši nego li da pada snijeg. Bilo bi vrijeme da dođe proljeće.

– Bilo bi – reče Dury.

– Čime vas mogu poslužiti?

– pitao je trgovac.

– Potreban mi je metilni alkohol – reče Durey i zagleda se trgovcu u oči.

– Metilni alkohol? – reče nesigurnim glasom trgovac i obori pogled. – To ne držimo.

– A ipak ste upravo prodali čitav tovar – reče Dury i odmakne kaput tako da se mogla vidjeti srebrna značka.

Trgovac je problijedio.

– Bila je to specijalna narudžba – rekao je.

– Za koga?

– To ne mogu reći.

– Koliko je bilo takvih narudžbi? – upita Dury.

– Ne vjerujem da me kao maršal »Union Pacifica« smijete saslušavati u vlastitoj prodavaonici.

– Ne saslušavam te, prijatelju – reče Dury. – Tražim ne-

koliko podataka i ti ćeš mi ih dati.

Dury pride bliže i uhvati trgovca za ovratnik.

— Znaš li što se radi s tim otrovom? — rekao je.

— Nnne! — mucao je trgovac.

— Pustite me!

Dury ga je stegnuo tako da je gubio dah.

— Koliko je toga bilo? — ponovio je Dury.

— Ovo je bilo treći put — promrsio je trgovac.

— Naručilac je George Bellamy?

— Bellamy? — reče trgovac.

Dury mu prisloni puščanu cijev na trbuh.

— Sad ćemo pogledati tvoje knjige — rekao je. — Hajde!

— Niste ovlašteni! — bunio se trgovac.

— Jesi li bio kada u Campu Connoru? — pitao je Dury, gurajući trgovca prema otvorenim vratima u dnu prostorije.

— Nisam.

— Tada ne možeš prosuđivati, imam li pravo ili nemam. Isporučuješ li Bellayu također drugu robu?

— Dovraga, ne poznam nikakvoga Bellamya! — reče trgovac. — Bit će da se radi o nekoj zamjeni. Žalit ću se »Union Pacificu«!

— Svakako! — reče Dury.

Mračnim hodnikom došli su do otvorenih vrata prostorijice u kojoj je bio crvotočan pisaći stol, pretrpan papirima. Dury gurne trgovca tako da je natrag naletio na police i tu je pao. Drhtureći kao prebijen pas, trgovac je buljio u željezničkoga maršala.

Dury dohvati nekoliko račun-

skih knjiga i počeo ih listati.

Odjednom je iznenađeno podigao glavu.

— Ti opskrbljuješ kompaniju »Idaho-Nevada-Railway«? — rekao je.

Trgovac je šutio. Dury odloži pušku na stol i nastavi listanje.

— Gdje je račun za tovar koji se prevozio u Camp Connor? — pitao je.

Trgovac se iskobeljao na noge. Dury ga nije ispuštao iz vida. Kad je prišao stolu, pokazao je bez riječi prema jednoj od ladic. Dury ju je izvukao i podigao svežanj papira. Na samom vrhu bila je narudžbenica.

Dury je začas ustanovio da se radi o robi na kolima što ih je zaustavio na brdskoj cesti.

Kad je pogledao potpis, ukočio se. Počelo mu se magliti pred očima. Zamalo je prećuo šum na vratima.

Kad je podigao glavu, ugledao je visokoga muškarca s pregačom koja je sizala gotovo do poda. Čovjek je došao vjerojatno iz nekoga skladišta. Kad je ugledao maršala, htio je otići.

Dury dohvati vinčesterku. Nekoliko je papira odlepršalo na pod.

— Stoj! — viknuo je.

Došljak je stao kao ukopan i podigao je ruke.

— Udi! — reče Dury.

Čovjek je ušao oklijevajući.

Dury je čekao da se sasvim približi ćelavom trgovcu.

— Je li naručilac bio uvijek isti?

— Naravno — potvrdi trgovac.

Trgovac je bio vidljivo uznemiren.

— Je li bio kada ovdje?

— Bio je. On je posrednik. Me-
ne se ne tiče što radi s robom.
Ja je samo isporučujem. Da
sam imao ugovor, isporučivao
bih također »Union Pacificu«.

— Tko je platio račune?

— Kompanija »Idaho-Neva-
da«. Metilni alkohol nisam htio
isporučivati, gospodine. Uvjeto-
vao sam to time da me nitko ne
miješa u preradu.

— Postoji li ovdje telegraf?

Duryu se činilo da ga podilazi
vrtoglavica. Otkrićem do kojega
je došao bio je potpuno zatečen.
Mračna lica stavio je narudžbe-
nicu u džep.

— Dvije kuće dalje — odgovo-
rio je trgovac na postavljeno pi-
tanje.

— Savjetujem ti da brzo zabo-
raviš naš razgovor — reče
Dury.

— Nemam ništa protiv »Uni-
on Pacifica« — tvrdio je trgo-
vac. — Ali »Idaho-Nevada« moj
je najveći naručilac. Nemam
pojma što se događa gore u br-
dima. Ne miješam se u konku-
rentsku borbu željezničkih
kompanija.

Dury je šutio. Polako je izašao
u dvorište.

Kiša je još padala, no Dury je
to jedva opazao. Dohvatio je
uzde i poveo je konja za sobom.

Zaustavio se ispred telegra-
fskoga ureda »Western Uni-
ona«. Želudac mu se grčio. Ne-
prestano je mislio na potpis koji
je vidio na narudžbenici.

U uredu je zatekao trbušasto-
ga telegrafistu u sivom haljet-
ku. Zbog raščupanih brkova
podsjećao je na foku.

— Kamo vodi vaša linija? —
pitao je Dury.

— Everston, Wyoming — od-

govori telegrafist. — Ali nemate
sreće, gospodine. Jedan sat već
traje prekid. Vjerojatno je kiša u
brdima izazvala lavinu. Po
mom sudu proradit ćemo tek za
nekoliko dana.

Dury se nije mogao svladati
da ne opsuje. Izašao je napolje,
zakopčao je kaput i podigao ov-
ratnik. Zatim se popeo na konja.

Morao se vratiti u Camp Con-
nor i u radnički logor. Sada je
znao tko je gospodar divljega
grada. Znao je također kako je
veliku pogrešku počinio kad je
pratioce transporta pustio da
idu kamo hoće.

»Idaho-Nevada-Railway-
Company« natjecala se kad je
Malad City dao graditi spored-
nu prugu. Posao je dobila »Uni-
on Pacific« i to konkurenciju si-
gurno nije usrećilo. Međutim,
nitko nije mogao slutiti kakvim
će načinom potiskivati »Union
Pacific«. Točenje otrovnoga pi-
ća bilo je nešto najbezobzirnije
što je Dury ikada doživio. Sabo-
taže vjerojatno nisu donosile
dovoljno jak i brz učinak. Pri-
bjeglo se desetkovanju radnika.

Chet Tolbert nije bio u krivu
kad je sumnjao da George Bel-
lamy vuče sve konce. On je bio
u prvom planu da bi oni iza nje-
ga mogli nesmetano djelovati.

Dury je izjašio iz grada. Ma-
kar je konj bio umoran, pognao
ga je tako da je brzim korakom
grabio uzbrdo. Nekoliko minu-
ta mučila ga je panika pri po-
misli, što će se dogoditi ako su
Bellamy i njegovi nalogodavci
saznali da je bio u Franklinu.
Nije se radilo samo o tome da
pravodobno pobjegnu. Prijetila
je opasnost da iskoriste vrijeme

za odlučan udarac »Union Pacificu«.

Franklin se iza Duryevih leđa gubio u kišnoj zavjesi. Dury se nagnuo naprijed i gonio je konja.

VIII

Pružni radnici postrojili su se u duge redove. Iako je padala kiša, raskrili su glave. Stajali su između radilišta i nastambi i slušali riječi visokoga, snažnog čovjeka u crnom kaputu, koji je stajao na kiši kao i oni.

— Draga braćo! — govorio je Noah Carry. — Božjom voljom iz naše su sredine otišla dva druga, koji su dijelili s nama ovozemaljski život. Otišli su zauvijek. Billy McNott upravo je navršio osamnaestu. Bio je mlad i pun snage i pun snova. Želio je upoznati tajne života.

Hank O'Deely imao je dvadeset i pet godina. Istrgnut je iz doba cvata. Obojica su morala umrijeti, iako su jedva znali što je život. U godinama što su bili među nama jedva da su upoznali sunčanu stranu života. Živjeli su prema biblijskim načelima i zarađivali su kruh u znoju lica. Tu i tamo potražili su malo zabave. Budimo sigurni da će im biti oprošteno sve što su na zemlji sagriješili.

Carry je zastao. Njegovo široko, grubo lice djelovalo je kao da je istinski potresen. Pognute glave promatrao je mrtvace što su ležali pred njegovim nogama.

Bili su položeni na jednostavne sive pokrivače. Kiša im je škropila voštana lica. Oči su im zatvorili. No na licima se još vi-

djelo kako su prije smrti patili. Drugovi su im obukli čiste košulje i hlače. Ruke su im prekrížili na prsima.

— Naša braća — nastavio je Noah Carry — odlaze u carstvo mira. Za dobra djela što su ih činili bit će nagrađeni. Naša braća odlaze na vječni počinak. Pomolimo se za Billya McNotta i Hanka O'Deely i za onoga koji će prvi od nas otići za njima.

Noah Carry sklopi ruke i pogne glavu. To su učinili i radnici.

Nekoliko minuta svi su šutke stajali na kiši. Postrance je stajao Steve Bender, poslovođa, lica ukočena kao da nije živ.

Steve Bender nije uspijevaao odvratiti pogled od mrtvih drugova.

— Ponesimo ih u njihovo počivalište! — reče Noah Carry.

Nekoliko plećatih radnika prišlo je bliže. Mrtvacu su umotani u pokrivače i podignuti na ramena. Nosači su polako krenuli. Noah Carry poveo je povorku. Bender je koračao na začelju.

Tiha povorka išla je prema rubu logora, gdje su u kamenjaru iskopane dvije rake.

Kad su pokojnici položeni u grobove, Noah Carry je rekao:

— Od praha si postao, prah ćeš postati!

Stevea Bendera zapekle su oči. Mislio je na ljude koji još leže bolesni u šatorima. Bojao se da će sljedećih dana neki od njih umrijeti. Drugi će možda zauvijek ostati slijepi.

Radnici su začudo mirno primili vijest o smrti dvojice drugova, no Bender ih je dobro poznavao. Znao je da u tim tvrdim, šutljivim ljudima živi vulkan.

Bilo je samo pitanje vremena kad će proraditi, kad će izbaciti sve ono što je sada prigušeno.

Bender je mislio također na Durya, žilavoga maršala »Union Pacifica«. On je obećao pomoć, ali prema onom što je saznao, Dury je nestao iz Campa Connora i nitko ga poslije toga nije vidio. Preostajala je jedino nada da nije stradao.

Pružni radnici prilazili su jedan po jedan, sagibali se i bacali u grobove pijesak ili kamenčiće. Zatim su lopatama uređene humke.

Bender se zadnji oprostio od pomrlih mladića.

Netko je donio grubo zbijene križeve na kojima su ražarenim željezom bila utisnuta imena.

Noah Carry stajao je postrance na prsima prekriženih ruku. Bender mu je prišao i rekao:

— Hvala što ste došli!

— Gdje bih bio potrebniji negoli ovdje? — reče propovjednik i obiđe humke.

Ljudi su se razilazili. Svatko se povlačio u svoj šator.

Kiša je neprestano lijevala, nebo se namrštilo i nije bilo izgleda da će se vrijeme uskoro popraviti.

— Dodite k meni na vruću kavu — reče Bender propovjedniku.

— To neću odbiti — reče Noah Carry i pođe s Benderom. — U velikim ste nevoljama, je li?

— Preblaga riječ — odgovori Bender izlažući lice prkosno kiši. — Molitva mi nažalost ne pomaže. Još nismo otklonili štete nastale lavinom. Opskrba materijalom trenutno je potpuno prekinuta. U međuvremenu je iz stroja izbačeno najmanje

dvadeset i pet radnika. Svakoga dana netko obolijeva. To me više i ne čudi. Uskoro mi materijal neće biti niti potreban. Morat ću prekinuti rad.

Ušli su u šator. Na maloj peći bio je kotlić s kavom. Bender ga uze i natoči crnu tekućinu u dva lončića. Zatim je onako moker sjeo. Noah Carry je pio stojeći.

— U gadnom ste položaju, Bendere — govorio je. — Ali suđeci po kiši, zima je za nama. Moći ćete raditi dvostruko ubrzano pa će se situacija popraviti.

— Ah, to su samo lijepe želje — reče Bender. — Ipak, svemu uprkos, ne odlazim. Čekam Durya.

— Taj je Dury tvrd momak — pripomene Carry. — Takvi ljudi ne dožive starost.

— Dury će se vratiti — reče Bender sebi u bradu.

Propovjednik je popio kavu.

— Makar i ne vjerovali da to pomaže, molit ću se za vas — rekao je.

— Hvala — reče Bender.

Noah Carry je izašao. Ispod šatorskog platna zategnutoga između zabijenih stupova stajao je njegov konj. Pritegnuvši sedlo, uzjašio je i pribrao uzde.

Nekoliko ljudi još je stajalo pokraj svježih grobova. Logor je inače djelovao kao da je izumro.

Propovjednik je po pljusku odjašao prema Campu Connoru.

* * *

Chet Tolbert se probudio i počeo se prevrtati po tvrdom leža-

ju što je stajao nedaleko od ti-
skarske naprave.

Nešto ga je trglo iz sna. Nije
znao što, ali životne neprilike u
njemu su razvile osjećaj za opa-
snost, jednak onomu što ga ima
gonjena divljač. Odnekud je ne-
što prijetilo.

Tolbert spusti noge na pod.
Kad je ustajao, sačmarica je već
bila u rukama.

Ispred šatora čuli su se žurni
koraci. Bilo je tamno kao u rogu
i Tolbert posegne za cvikerom,
koji je ostavljao na stoliću po-
red ležaja.

Začuo se pucketav šum. Tre-
nutak kasnije pojavili su se na
stražnjoj strani šatora plameni
jezici.

Tolbert okrene pušku i opali.
U malom prostoru kao da je
eksplodirao dinamit. Bljesak je
Tolberta zaslijepio. Krupna sač-
ma izrešetala je platno. Netko
je napolju kriknuo.

Kad je počeo tumariti po ša-
toru, Tolbert je osjetio jak miris
petroleja.

Nije bilo dvojbe o tome, što to
znači. Tolbert prikupi nekoliko
stvari i navuče kaput. Zbog pri-
jašnjih iskustava ništa drugo
nije sa sebe prije lijevanja niti
skidao.

Kad je ušao u daščani prigrad-
ak, i tu je već gorjelo. Spasiti je
mogao samo ono što je bilo na
njemu, neke papire i sačmaricu.
A prijeko potrebna bila mu je
hrana. Ako bez čega pobjegne
u brda i tamo se skloni, istjerat
će ga glad i lovci će ga brzo
naći.

Sjetio se radničkoga logora
»Union Pacifica« i potrčao je
prema maloj stanici do koje su
se dovozili radnici kad bi se

htjeli zabaviti u Campu Conno-
ru.

Iz saluna se razlijevala gla-
zba kao i svake noći. Čulo se
halabučenje pijanaca i podvri-
skivanje žena, no Tolbertu se či-
nilo da je ipak mirnije negoli
inače.

Čuo je za pogreb u radnič-
kom logoru i vjerojatno neki
ljudi zato nisu došli.

Tolbert se kretao krajnje
oprezno. Nije se prvi put našao
u životnoj opasnosti. Godinama
je pratio radilišta »Union Paci-
fica« i gradnju sporednih pru-
ga. Pisao je o tome u svojim no-
vinama. Više nije pamtio koliko
je put bio napadnut, koliko je
bilo pokušaja da bude ušutkan.
Dva puta morao je iznova ku-
povati opremu. Ali od svoga po-
sla nije odustajao.

Tolbert se pitao, gdje je sada
Bob Dury? Te je večeri slušao
razgovor Sama Frasera i tobože
otpuštenog kockara Cartera.
Čuo je nešto, u što nije htio pov-
jerovati. Zbog te novosti nije
mogao zaspati.

Ovaj put je slutio da ne može
nestati neopaženo. Saznao je,
tko stoji iza Bellamya, koga on
pokriva svojim nabusitim na-
stupom. Dury bi to morao sa-
znati i Tolbert tih trenutka nije
mislio kako da izvuče kožu, ne-
go na to da se pri svijesti nađe s
maršalom.

Između dvaju saluna Tolbert
je izbio na glavnu ulicu. Nekoli-
ko je ljudi teturalo po blatu. Tol-
bert se uspravio i normalnim je
korakom pošao uz pročelje go-
stionica.

Na vidiku je bila stanična ku-
ćica. Tolbert je skrenuo prema
njoj. Sa zadovoljstvom je usta-

novio da na kraju kolosijeka stoji drezina, kojom su se vjerojatno dovezli radnici.

Tolbert se bez oklijevanja uputio prema njoj. Kad ju je pokrenuo, pogledao je glavnu ulicu Campa Connora. Ako ga pogled nije varao, pojavili su se njegovi progonitelji. Tolbert je upro iz sve snage. Sa zadovoljstvom je slušao klizanje kotača i gotovo je uživao u vjetru koji ga je šibao po licu.

Iza njega gubili su se povici. Planuo je hitac, ali Tolbert se na to nije osvrtao.

Drezina je brzo odmicala od Campa Connora. U jednom zavoju Tolbert je zamalo pao s nje. Stegnuo je metalne ručke poluge i vozio je što je brže mogao. Srce mu je divlje lupalo, no ipak je osjećao stanovito olakšanje.

Jednostavno vozilo jurilo je kroz tamnu i gluhu noć. Tolbert je punio pluća svježim zrakom. Misli su se u glavi pomalo bistrile.

Nebom je vjetar gonio krpe oblaka, odvlačeći ih nekamo preko leđa brda. Iznad jednoga vrha visio je mjesečev srp. Nekoliko je zvijezda blistalo poput dragoga kamenja na baršunu.

Tolbert nije čuo topot kopita i jahač ga je iznenadio. Kad je ugledao gorostasnu crnu pojavu, malko je smanjio brzinu.

— Pozdrav, velečasni! — viknuo je kad je prepoznao jahača.

— Hej, noćna šetnja, Tolbert? — pitao je Noah Carry.

— Nije sasvim dobrovoljna, ali jednom se to moralo dogoditi.

Drezina je bila usporena tako

da ju je jahač pratio u lakom kasu.

— Preduboko ste gurnuli nos u ono što ste mogli zaobići — reče Noah Carry.

— Bit će da je tako, velečasni. — Tolbertu je zadrhtao glas. Problijedio je. — Vraćate se u Camp Connor? — pitao je.

— A vi biste u radnički logor?

— Da.

— Tamo biste htjeli mnogošto ispričati, je li?

Umjesto da odgovara, Tolbert poče svom snagom ubrzavati drezinu. Iskosa je vidio da Noah Carry izvlači velik konjanički pištolj.

Tolbert je munjevito legao. Čuo se prasak. Na desnoj strani Tolbert osjeti resku bol.

Drezina je bila u zamahu i Tolbert se našao izvan dometa Carryeva oružja. Vozilo se kotrljalo, iako se Tolbert nije mogao pomaknuti. Osjećao je da jako krvari. Pred očima mu je počela titrati ljubičasta magla. Zatim kao da se našao na valovima. Nekoliko trenutaka kasnije potonuo je u tamu.

* * *

Bob Dury objašio je Camp Connor. Nije htio upasti u klopku. Bio je gotovo siguran da ga protivnici čekaju i želio je sam odrediti uvjete borbe.

Poslije ponoći stigao je do radničkog logora. Na stražarov znak iz šatora je istrčalo nekoliko ljudi s puškama.

Dury im je mahnuo. Prepoznali su ga.

Zaustavio se pred šatorom Stevea Bendera. Kad se spuštao s leđa premorenoga ždrijepca, Bender je izašao napolje. Djelo-

vao je kao da odavno nije sklopio oči.

— Dury! — iznenađeno povikne.

— Niste valjda mislili da me više nema? — reče Dury.

— Pa, nisam bio daleko od toga. Za vašega se izbivanja koješto zbilo.

Dury se zagleda u Bendera.

— Što se događa? — pitao je.

— Jučer podvečer pokapali smo prvu dvojicu otrovanih brendijem u Campu Connoru. Prije pola sata umro je još jedan radnik. Bolesno je gotovo trideset ljudi. Građevni materijal nije stigao, hrana je pri kraju. Gotovi smo, Dury. Sada ste vi na redu.

— Još smo daleko od kraja — reče Dury i okrene se. Sve je više radnika izlazilo iz šatora. Nitko nije spavao. — Zdravo, momci! — doviknuo im je Dury.

Na licima radnika očitavalo se ogorčenje.

— Slušajte, ljudi! — nastavio je Dury. — U Campu Connoru su vas trovali. Znam da svaki od vas rado gutne oštar brendi. Poslije rintanja na pruzi svatko zaslužuje malo okrepe i zabave. Ali ono što su vam točili u Campu Connoru bio je čist otrov. U to sam se uvjerio. U tu je splaćinu umiješan metilni alkohol. Vodu ne spominjem jer se nije radilo samo o tome da se što više zaradi. Bio je to pokušaj da se umrtvi radilište.

Nekoliko trenutaka Dury je morao pričekati da se stiša žamor. Zatim je nastavio pojačanim glasom:

— Camp Connor pripada kompaniji »Idaho-Nevada«! Ona pokušava omesti radove

»Union Pacifica« tako da se ne udovolji rokovima ugovora sklopljenog s Malad Cityem. Ona je odgovorna također za ometanje opskrbe! Otrovnim brendijem trebalo je da bude zadan konačan udarac.

Podigla se bijesna graja. Radnici su mahali pesnicama i komešali se.

— Zato je morao umrijeti Billy! — vikao je gorostasni polagač tračnica. — Osvetit ćemo Billya! Osvetit ćemo drugove!

Bob Dury izvuče iz džepa izgužvanu narudžbenicu što ju je ponio iz Franklina. Dodao ju je Steveu Benderu i viknuo:

— Čovjek koji snosi odgovornost, koji je saznavao za vrijeme dolaska opskrbnih kompozicija nije George Bellamy! Bellamy je samo lutka. Pravi se krivac slobodno kretao posvuda. Rađeci za »Idaho-Nevadu« bio je i među vama. Noah Carry!

Nastala je potpuna tišina. Činilo se da je i vrijeme stalo.

— Nemoguće — reče Bender. — Jučer je pokopao naše prve mrtvace.

— Pogledajte potpis na tom papiru — dobaci Dury. — Trgovac u Franklinu rekao je da je Carry posrednik »Idaho Nevada«. Sve je potegnuo za nos! Propovjednik! Savršena varka! Svi smo vjerovali da je velik lopov Bellamy. Dotle se Carry vrmazio među nama i upoznavao se s planovima.

Nastala je neopisiva galama. — Idemo u grad! — vikali su neki radnici. — U grad!

Durry i Bender više nisu mogli doći do riječi. Ljudi su već trčali prema uskotračnim po-

moćnim kolosijecima i odmah su se počeli penjati u vagone. Ložači su podjarivali vatru.

Mnogi su radnici ponijeli puške, krampove i lopate.

— Dodite — reče Bender, položivši tešku desnicu na Duryevo rame. — Nitko ih više ne može zadržati. Otkako je umro Billy, to je visjelo u zraku. Sada se čaša prelila.

— Drezina! — viknuo je iznenada netko.

Nekoliko je ljudi potrčalo niz prugu. Malo kasnije donijeli su gotovo beživotna čovjeka. Netko je prinio svjetiljku. Dury se sagnuo. Zagledao se u bližedo, naborano lice Cheta Tolberta. Činilo se da novinar nije živ. Dury se iznenadio kad je otvorio oči.

— Dury — šapnuo je i bolno se osmjehnuo. — Znao sam da ćete se vratiti.

— Kako ste, Tolberte?

— Loše, ali sve ostalo možete promijeniti. Držite farizejsku lopužu Carrya. On nije pop. On je stajao iza Bellamya.

— Znam, znam — reče Dury.

— On je pucao u vas?

— Da. Posumnjao je da sam riješio zagonetku. Prisluškivao sam Fraseru. Zapalili su mi šator. Carry me uhvatio na drezini.

— Ne zabrinjujte se, Tolberte

— reče Dury, pogledavši ranu.

— Vi ste žilavi kao stari mačak. Pomoći ćemo vam. Preboljet ćete.

Radnici su ponijeli Tolberta u šator. Dury pogleda Bendera.

— Ne smijemo gubiti vrijeme

— rekao je. — Ako Carry zna da je otkriven, banda će se dati u bijeg.

Dury i Bender požure prema jednoj od lokomotiva. Začas su dvije kratke kompozicije krenule u noć prema Campu Connoru.

IX

George Bellamy ušao je u svoju nastambu i obukao topao kaput. Na glavu je stavio šešir boje jelenskoga krzna i posegnuo za kožnatom torbom što je ležala na krevetu. Ogledavši se oko sebe, izašao je.

Iz »Railway Saluna« dopirali su metalni zvuci neugodenoga pijanina.

Bellamy je htio obići velik šator, kad je naletio na visokoga, u crno odjevenoga čovjeka. Stao je kao ukopan.

— Carry! — rekao je nesigurnim glasom. — Posvuda smo te tražili.

— Je li? Zato si krenuo na put?

Bellamy je šutio.

— Bio sam u radničkom logoru zbog dvaju pogreba — reče Noah Carry.

— Provaljeni smo — zasoptao se Bellamy. — Dury je otkrio odakle se opskrbljujemo. Zastavio je kola, zapalio piće o odjašio u Franklin. Da si bio ovdje, bili bismo te odmah obavijestili.

— Naravno, Bellamy — reče Noah Carry. — Sreo sam putem onoga novinarčića. I on je bio obaviješten. U tvojoj sredini ima previše lajavaca.

— O tome možemo razgovarati poslije.

— Ne! — reče odlučno Noah Carry. — Igra je bila savršena. Da su se svi držali pravila, Tol-

bert ne bi ništa saznao. Uživao sam povjerenje svih radnika. Niti namještenici drugih saluna nisu znali, tko sam. Samo ti, Fraser i nekoliko tvojih vukova. Tolbert je do nečega došao među vama i o tome je obavijestio Durya. Što nosiš u torbi, Bellamy?

– Ništa.

– Daj je ovamo! – reče Carry i prigne se.

Bellamy je htio uzmaknuti, no Carry je već zamahnuo sačmaricom i udario ga po čelu. Bellamy je pao kao pokošen i ostao je ležati bez svijesti. Carry je uzeo torbu i otišao.

Dok je išao niz glavnu cestu, slušao je šištanje lokomotiva. Na rubu grada ukazao se gust dim.

Carry se odmah zavukao među šatore i čučnuo je iza nekih sanduka.

Iz vagona su iskakali pružni radnici.

– Bez linča! – vikao je Bob Dury.

Ljudi se nisu obazirali na njegove riječi. U gustim skupinama ulazili su u Camp Connor, pjevajući neku divlju irsku pjesmu.

Dury je požurio. Htio je što prije stići do »Railway Saluna«.

Naokolo je već počeo lom. Glazba se u salunima prekida. Umjesto nje razlijevala se vika.

Kad je Dury jednom okrenuo glavu, na južnu rubu Campa Connora vidio je plamen.

Obilazeći šator »Railway Saluna«, Dury se o nešto spotaknuo. Ustanovio je da na tlu leži ljudsko tijelo. George Bellamy!

Dodir ga je probudio. Zaste-

njao je i počeo se okretati. Dury ga uhvati za ovratnik i podigne ga.

– Gdje je Carry? – pitao je.

– Svinja je nestala – mrm-ljao je Bellamy. – Moj novac...

Čim ga je Dury pustio, Bellamy se skljkao na koljena.

Kad se Dury ponovo pojavio na ulici, pred njim je bila malokad viđena slika. Nekoliko je šatorskih salona bilo u plamenu. Lako odjevene djevojke vriscale su i posrtale po blatu. Barmeni i kockari hodali su uzdignutih ruku između redova radnika, koji su ih tukli i gonili prema drugom kraju grada.

Na javnim kućama bili su porazbijani, prozori. Odnekud je izbačen klavir. Naokolo je bilo porazbacanoga pokućstva.

– Koristite prokleti brandi za potpalu! – vikao je gorostas koji je za sobom vukao kockara kao da je vreća.

Vatra se brzo širila. Radnici su krampovima razbijali burad i proljevali piće. Cijelim se Campom Connorom širio jak smrad.

Požari su osvijetlili grad tako da se vidjelo kao danju. Dury je zavirivao u sve zakutke i dvorišta, provjeravao svaku sjenu.

U dvorištu neke gostionice našao je Carryeva konja. Po tome je znao da je lažni propovjednik još u Campu Connoru. To ga je obradovalo. Nadao se da mu neće izmaći, ili da će ga uhvatiti netko drugi.

Hodajući glavnom ulicom, Dury je opazio da su radnici pronašli Georgea Bellamya. Dvojica su ga držala ispod pazuha i vukla su ga prema rubu grada. Prije toga zasigurno su

ga dobro proputili kroz ru-ke jer je djelovao poput izbe-žumljenoga odrpanca, očeru-pan i nesiguran na nogama. Njegovi krikovi nadjačavali su pištanje lokomotive.

Dury osjeti hladne trnce.

Nitko nije opazio Noaha Ca-rrya kad se približavao pred-noj lokomotivi. Svu je pažnju zaokupljalo ono što se događa-lo u Campu Connoru. Vatra je gutala salun za salunom. Da-šćare su se rušile. Tim paklom vrvjeli su ljudi. Jedni očajni, drugi obuzeti bijesom.

Domala bučan grad postao je praskava lomača.

Carry se popeo na lokomoti-vu. Strojovoda, koji je dotad promatrao spaljivanje Campa Connora, zbunjeno se zagledao u neočekivanoga gosta.

Noah Carry odloži torbu i uperi dvocijevku u garavoga željezničara.

— Kreći, sine! — reče Noah Carry. — Ne bih htio ponovo dr-žati pogrebni govor.

Strojovoda je stajao skame-njen na mjestu gdje se zatekao. Noah Carry je pogledao naoko-lo.

— Ne vidim ložača — rekao je. — Ne smeta. Ja ću ložiti. Haj-de, ne smijemo gubiti vrijeme.

Strojovoda je neko vrijeme buljio u pušćane cijevi. Bilo mu je jasno da mu život visi o kon-cu i pokorno je otpustio kočni-ce. Zatim je potegnuo polugu za pokretanje stroja. Para je zaši-štala oko kotača. Lokomotiva se pomakla.

Noah Carry je promatrao manometar. Bacivši posljednji,

ravnodušan pogled na gorući šatorski grad, odložio je pušku u kut, otvorio ložište i počeo je u nj bacati debele cjepanice. Sa zadovoljstvom je ustanovio da ih ima u izobilju.

Nekoliko puta Carry je pogle-dom opomenuo strojovodu, ali on nije pokazivao namjeru da se opire i da ometa vožnju.

Vukući prazne vagone, loko-motiva je brzo hrlila prema br-dima.

Kad je Dury dotrčao do male stanice, zastao mu je dah. Mo-gao je vidjeti jedino svjetla vla-ka koji je već daleko odmakao.

Drugi je strojovoda sišao sa svoga mjesta i zbunjeno se za-gledao u maršala.

— Moramo za njima! — vik-nuo je Dury. — Penji se! Pobjeći će nam Noah Carry!

Dok se strojvoda penjao na lokomotivu i laćao se posla, Dury je otkopčavao vagone. Čim se našao u vozačkom pro-storu, lokomotiva je krenula. Strojovoda je pomaknuo polu-gu u položaj za punu snagu.

Metalni pod drhtao je pod no-gama. Iz dimnjaka su sukljali sivobijeli oblaci dima. Prvotni cvilež kotača zamjenjivalo je uzastopno kloparenje po spoje-vima tračnica. Brzina se pove-ćavala.

— Ložite, ložite, maršale! — vikao je strojvoda, nizak čovjek s orlovskim nosom i očima na-lik na žeravice. — Ovo je dodu-še stara limena koza, ali ako je dobro pošakljamo, pokazat će da nije za starudiju.

— Ima li nade da ih stigne-mo? — vikao je Dury.

— Ona ispred nas ima rep! Vuče dva vagona — odgovori strojovoda. — Mi nemamo nikakvoga tereta.

Strojovoda se meketavo nasmijao i otvorio je vrata ložišta. Žar je bio jak. Ne pitajući ništa i ne oklijevajući, Dury počeo ubacivati cjepanice.

Čelni vjetar potiskivao je dim nadolje pa su se strojovoda i Dury povremeno nalazili u neprozirnoj magli. Na jednom zavoj, kad se dim raspršio, Dury je ponovo mogao vidjeti svjetla prvoga vlaka. Približavali su se.

— Brže, brže! — vikao je strojovoda, plešući oko svojih poluga.

Šakom je udarao po manometru tako da se Dury bojao za staklo. Mali čovjek u začađavljanim hlačama i plavom haljetku nalikovao je na fauna koji sa svojom lokomotivom razgovara kao s ljudskim bićem. Otresao se na nju, zaklinjao ju i molio. Bodrio ju je smijehom. Činilo se da ga stroj razumije.

Dury još jednom natrpa ložište i zatvori vrata. Zatim je viknuo strojovodi:

— Izlazim!

— Budite oprezni! — uzvratio je željezničar. — Za ono što namjeravate potrebno vam je sedam mačjih života!

Dury je krenuo. Držeći se za bočna ojačanja i rukohvate tražio je uporište za noge i pomicao se pedalj po pedalj uz kotao. Strujanje zraka bilo je jako i osjećao ga je kao šibanje vjetra. Po licu i vratu posipavao ga je vruć pepeo i čestice žeravice.

Dury je kašljao. Oči su mu suzile, ali ipak je napredovao uz bok zahuktale lokomotive.

Kad se priljubio uz čelo, činilo mu se da će ga vjetar otpiriti. Nekoliko put pobojavao se da se neće moći održati. Kad se učvrstio i smirio, Dury se spustio na zaštitnu košaru.

Tresao se i poskakivao zajedno s lokomotivom. Mišići su bili napeti poput struna. No gotovo najteže bilo je držati otvorene oči.

Kratki vlak bio je sve bliže. Prazni vagoni već su se jasno razabirali. Zadnji je mogao biti udaljen manje od trideset metara.

Radnički logor ostao je postance. Lokomotive su jurile u brda.

Razmak se sve više smanjivao.

Približavao se trenutak odlučne akcije. Kad je udaljenost iznosila nepuni metar, Dury ispruži ruke. Znao je kakva mu opasnost prijeti, ali o njoj nije razmišljao. Ako promaši, past će glavačke na prugu i bit će pregažen, ili će se smrskati na kamenju nasipa.

Kad se uhvatio za čelo vagona, snažno se odbacio nogama. Na trenutak kao da je lebdio. Zatim je tijelo udarilo u začeljak. Dury je dohvatio stopalima prečke ljestava koje su vodile na vagonski krov i predahnuo je.

Bez zadržavanja, Dury se popeo na vagon i probijao se naprijed. U takvu se položaju nije našao prvi put u životu, no činilo mu se da ga nikad nije tako ometalo strujanje zraka, snažno poput divljega vjetra. Hodačio je pognut, zaokupljen održavanjem ravnoteže.

Idući tako, Dury ugleda pred

sobom tamnu pojavu Noaha Carrya. Upravo se pentrao preko cjepanica za loženje lokomotive. Odatle se popeo na krov prvoga vagona. U ruci je držao dvocijevku.

Dury je uspio leći na krov prije negoli je puška opalila. Sačma ga nije dohvatila.

— Predajte se, Carry! — viknuo je iz svega glasa. — Izgubili ste!

Dok se lijevom rukom pridržavao, desnom je tražio revolver na boku.

Noah Carry se smijao. Ponovo je pucao. Dury je osjetio kako sačma probija njegov kaput. Jedno mu je zrno okrnulo čelo. Dury nije osjetio niti bol, niti to kako mu se krv cijedi niz lice.

Carry je iznenada nestao. Dury je puzao naprijed. Tada je ustanovio da je Carry ponovo skočio na lokomotivu. Vikao je na strojovođu i lamatao sačmaricom.

Dury je podigao revolver. Trešnja vlaka i poskakivanje vagona nije omogućavalo točno gađanje. Dury je pucao odoka.

U tutnjavi i dahtanju lokomotive, pucanj se nije čuo. Otkinuti iver pokazao je, gdje je udario metak.

Carry se okrenuo i grohotom se nasmijao. Napunio je pušku i podigao ju. Dury uvuče glavu. Sačma je poput tuče grebala vagonski krov. I Dury je pucao, ali ni taj put nije pogodio.

Vlak je uletio u zavoj i Dury je zamalo skliznuo s krova. Carry je pao među cjepanice, no odmah je ustao.

— Kako ste, maršale? — derao se podrugljivo. — Čuvajte

se upale pluća. Vožnja na krovu nije zdrava.

— Otpratit ću vas u pakao, Carry! — uzvratila Dury.

— Ha, ha! — hihotao je Carry. — Bez onoga prljavog njuškala Tolberta nikad ne biste ni do čega došli. Ali on je već u paklu i čeka vas.

— Tolbert je živ — vikne Dury. — Bit će glavni svjedok na suđenju, ako ga doživite.

— To možete zaboraviti, Dury!

Carry je ponovo podigao pušku.

Dury se morao povući natraške. Jedno ga je zrno ipak dohvatilo na desnoj nadlaktici. Rana ga je pekla.

Kad je stigao do kraja drugoga vagona, Dury je zastao. Ležao je potrbuške i odvagivao pomisao da se spusti na vagonске ljestve. Tako bi se zaštitio od sačme, ali morao bi se ipak na neki način približiti cilju. Morao bi Noaha Carrya nekako izbaciti iz borbe.

Dury je grčevito razmišljao o tome, što da radi. Carry je imao dovoljno goriva i vlak je mogao biti u pokretu satima. Tako dugo najvjerojatnije ne bi mogao izdržati. Prije ili kasnije pao bi s vagonškoga krova, ili bi ga Carry napunio sačmom.

Premda je poslije velikih kiša postalo toplije, vjetar je još bio oštar i hladan. Dury je to itekako osjećao. I bez dima koji ga je povremeno obavijao, nestajao mu je dah. Od žara koji se prosipao po njemu nije se mogao zaštititi i braniti.

Sav trud Dury je usredotočio na to da u prilici koja mu se pružila što bolje gađa. Umirivao

je ruku, ali metak je ipak pro-
mašio. Carryev podrugljiv smi-
jeh prodirao mu je do kosti. Kad
bi imao njegovu sačmaricu, la-
žni propovjednik ne bi hihotao.

— Jednom će se vlak ipak za-
ustaviti — vikao je Dury bije-
sno. — Kad stane, začepit ću
vam gubicu!

— Vi silazite prije mene! —
uzvratio je Noah Carry.

Carry se ponovo pojavio na
krovu prvoga vagona. Dury je
na mjesecini jasno vidio njego-
vo napeto, od napora izobličeno
lice i oči koje su sjale kao ledeni
kristali.

— Sad ću svršiti s vama,
Dury! — dovikivao je Carry. —
Kucnuo je čas!

Noah Carry čučao je na va-
gonskom krovu. Sačmarica je
bila spuštena tako da olovo za-
hvati čitavu plohu drugoga va-
gona. Dury je znao da ga sačma
ne bi ubila, ali mogao bi biti
zbačen, što bi bilo smrtonosno.
Pad na nasip pri brzini kojom je
vlak jurio ne bi preživio.

Prikupivši sve snage, Dury se
brzo spustio na ljestve začeljka.
U istom je trenutku opazio iza
Carrya brdo, koje se brzo pribli-
žavalo. Vlak je jurio prema tu-
nelu.

Carry se nije osvrtao i nije vi-
dio što je iza njegovih leđa.

Razjareni lažni propovjednik
ponovo se smijao. Malko se pri-
digao i pucao je.

Toga trenutka vlak je uletio u
tunel. Carryevo tijelo prohujalo
je nedaleko od Duryeve glave
poput krpenoga zavežljaja.

Udarac se nije čuo. Niti krik.
Sve je bilo gotovo u hipu. Gornji
rub tunela smrskao je Carrya
poput divovskoga malja.

Dury je zadržao dah. Prilju-
bio se uz vagon i nijemo čekao.
Činilo mu se da vožnja kroz tu-
nel traje čitavu vječnost.

Kad se ponovo našao na svje-
tlu mjesecine, Dury je teturavo
krenuo krovom vagona. Kad je
skočio na cjepanice za loženje
lokomotive, strojovođa se okre-
nuo. Zatim je odmah počeo ko-
čiti.

Vlak se ubrzo zaustavio.

X

Kolodvor u Malad Cityu miri-
sao je po svježoj boji. Iznad ko-
losijeka i prilaznih cesta visjeli
su vijenci. Svirala je limena gla-
zba. Crkveni zbor pjevao je u
punom sastavu. Posvuda je vla-
dala vreva. Svečano odjeveni
ljudi mahali su šarenim zasta-
vicama.

U polaganoj vožnji sa sjevera
je dolazio prvi vlak. Iz mnoštva
su se na peron progurali mu-
škarci u brižno očetkanim,
izglačanim frakovima, s viso-
kim cilindrima na glavama.

Teška lokomotiva zaustavila
se i obavila cijeli peron finom
maglicom. Strojovođa u čistoj
uniformi »Union Pacifica« nag-
nuo se napolje i podigao ruku.
Odjeknuo je pljesak.

Bio je sunčan svibanjski dan.
Na nebu iznad gorja Red Rive-
ra nije bilo niti oblačka.

Bob Dury stajao je na stepe-
nici prvoga vagona, zagledavši
se u razapeto platno, na kojemu
je pisalo: »Malad City — nova
metropola Zapada«.

Taj mu je slavluk izmamio
smiješak. Prije nekoliko tjedana
toga grada nije bilo ni na jednoj
karti. Sada je dobio željeznički

priključak i vjerojatno će zaista brzo rasti. Tako je bilo s mnogim mjestima. Razvoj će zacijelo biti osobito brz i jak kad se pruga produži dalje prema jugu. Bob Dury bijaše siguran da je to samo pitanje vremena. Jednako je čvrsto vjerovao u to da će posao dobiti »Union Pacific«.

Kao što pri dolasku nije mogao zatomiti smiješak, tako nije uspijevao sasvim skriti ponos. Uostalom, kao niti Steve Bender, koji je stajao pokraj njega.

Neprilikama i zastoјima uprkos, Steve Bender sa svojim ljudima uspio je dovršiti prugu u ugovorenom roku. Bolje bi bilo reći, u rekordnom vremenu.

Zasluzna je bila također direkcija u Cheyenneu. Čim je stigao Duryev izvještaj o događajima u brdima, poslan je poseban vlak. U njegovu sastavu bila su dva vagona s djevojkama i jedan u kojemu se točio dobar viski.

Camp Connor je nestao. Radnici su ga porušili do temelja i ostavili vjetru da ga pomete. Putnici za Malad City neko će još vrijeme vidjeti s glavne pruge hrpe pepela i smeća i možda će se čuditi, možda pitati, što to znači. Ali jednom će vjetar dovršiti svoj posao i od divljega grada neće ostati bilo kakav trag.

Samo će se Dury, Bender i pružni radnici sjećati kako je jedne ožujске noći umirao Camp Connor.

Vatra koja je progutala šatorski brlog kao da je odagnala zimu.

George Bellamy umro je na čvrstom užetu. U njegovu društvu bio je samozvani maršal Fraser, uz nekoliko najpokvarenijih varalica na kartama i kocki.

U brdima je ostalo nekoliko grobova mladih radnika, koji su se u Campu Connoru htjeli zabaviti. Ali poneki grob ostaje na svakom radilištu »Union Pacifica«.

Duvačka kapela prestala je svirati. Dury i Bender sidoše na peron. S druge strane silazili su džentlmeni iz direktorija »Union Pacifica«. Svatko je na sebi nešto poravnavao.

Čelni čovjek Malad Citya počeo je govor biranim riječima. Osvrćući se na gradnju, nije štedio pohvale.

Ponovo je odjeknuo pljesak.

Dury se progurao u kolodvorsku zgradu. Posvuda su bili postavljeni stolovi s narescima i pečenjem. U hrpama najrazličitijih plodova bilo je i onih kojima u Malad Cityu nitko najvjerojatnije nije znao niti naziv. Dok nije bilo željeznice, nitko ih nije dovozio. U izobilju je bilo također piva i viskija.

— Čestitam! — reče Dury Benderu, dohvati čašu i natoči ju prije negoli je stigao prići barmen u bijelom haljetku. — Ovo je vaše djelo!

— Bez vaše pomoći ne bih uspio — reče Bender i prihvati čašu što mu ju je pružio Dury.

Napolju su se još držali govori.

— Gdje je Tolbert? — upita Dury.

– Tu je negdje. Vidio sam ga. Vjerojatno bilježi što se događa i govori. Nabavio je drugu ti-skarsku opremu.

– Znao sam da će to učiniti – reče Dury.

– Kako dugo ostajete u Ma-lad Cityu? – zanimao se Ben-der.

– Sutra se vraćam u Cheyen-ne – odgovori Dury. – Vjero-jatno me odavno čeka nov za-datak.

– Računajte s teškoćama – reče Bender tiho. – Za vrijeme vožnje čuo sam kako neki džen-tlemenima nisu sasvim zadovoljni s tim kako trošite novac »Union Pacifica«.

– S tim sam računao – reče Dury, namrštivši se. – Za obav-ljen posao bit ću slabo nagra-đen. U lovu na Carrya uništio sam šešir, kaput, hlače i čizme.

– Ne radi se o tome – na-smije se Bender. – Džentlmeni misle kako nije bilo potrebno da u radnički logor pošaljete dvjesto litara najboljega škot-skog viskija, kad smo spalili Camp Connor. I, dakako, da ga date besplatno rastočiti.

– To, dakle, nije bilo potreb-no? Poslije svega što se u ožuj-

ku dogodilo? – Dury lupne ča-šom po stolu i ostavi ju. – Tre-balo bi da šefovi »Union Pacifi-ca« dobiju brendi što su ga Bellamy i Carry točili u Campu Connoru.

– Čuo sam da se šef Hagar slaže s vama – reče Bender i nazdravi. – Prema tome, nadite se u Cheyenneu prije negoli se predomisli. Inače će vam novac izdan za viski ustegnuti od pla-će.

Otvorila su se vrata novoga kolodvorskog zdanja. Ulazili su počasni gosti. Duvački orkestar ponovo je počeo svirati.

Gradani su nagnuli prema vlaku, da razgledaju ulaštenu i ukrašenu lokomotivu i luksu-zne vagone.

Bob Dury napuni čašu i izade s njom napolje. Postrance od svih stao je i zagledao se u brda na sjeveru.

Nitko se nije obazirao na vi-sokoga, plaćata čovjeka ozbilj-na lica i povinuta nosa.

Dury podigne čašu. Dok je pio, mislio je na mladoga irskog radnika i njegove drugove, koji nikad više neće čuti kako se glasa lokomotiva.

K r a j

Al Mills:

OPTUŽBA IZ GROBA

Bill Murdoch je iz Yume izišao u rujnu 1876. godine, nekoliko mjeseci prije isteka kazne. Više nije bio isti čovjek. Lice mu je dobilo sivu, nezdravu boju, a kosu su pokrile sjedine. Oko usana mu zauvijek ostao grč gorčine. Kad je napuštao zatvorske zidine, upravitelj se s njim oprostio ovim riječima:

— Gospodine Murdoch! Sad ste slobodan čovjek. Zbog vašega dobrog vladanja za vrijeme izdržavanja kazne, predložio sam vlastima da vas pustimo nešto ranije. Imajte to na umu i nemojte više praviti gluposti!

Mirno je saslušao njegove riječi i kimnuo, pa rekao trpkim glasom:

— Ne brinite, gospodine upravitelju! Pazit ću što radim.

Ako je Fresson očekivao riječi zahvale, prevario se.

U Murdochu se nakupilo suviše gorčine i poniženja da bi mogao zaboraviti vrijeme koje je proveo u Yumi. Doduše, odrobijao je nedužan gotovo dvije godine, ali je tvrdo odlučio da se s time ne pomiri. Izlazio je iz zatvora kao žigosan čovjek, koji će se vrlo teško snaći na slobodi,

ali sa željom da razjasni neke stvari koje su dovele do toga.

Igrom sudbine, nekoliko dana prije nego što će postati slobodan čovjek, dobio je iz Tasco-se pismo koje ga je veoma iznenadilo. U njemu je pisalo: "...otkako ste u Yumi, gospodine Murdoch, nemam mira ni sna. Peče me savjest što nedužan ležite u zatvoru, a da nisam bio kukavica, mogao sam to spriječiti. Vi me možda niste zapazili. Radio sam kao blagajnik u Gordonovoj banci i zovem se Ray Cord. Pouzdano znam da niste izveli pljačku u našoj banci.

Učinio je to netko drugi vama vrlo blizak čovjek u kojeg nikad ne biste posumnjali. S obzirom na to da me je bog zbog toga kaznio, jer mi je u međuvremenu umrla žena i sin jedinač, skupio sam hrabrost da tom čovjeku otvoreno kažem da ću reći pravu istinu. Ako mi se nešto dogodi, možda će vam moje priznanje poslužiti da sa sebe skinete ljagu..."

Koliko god se trudio, Bill Murdoch se nije mogao sjetiti tog čovjeka. Ali njegovo pismo pobudilo je u njemu nadu da će

se ispraviti nepravda koja mu je nanesena. Odlučio je da se ipak vrati u grad gdje se sve to dogodilo, premda je već prije donio odluku da u nekom drugom mjestu započne nov život.

Sad je, napustivši Yumu, sjeo u vlak za Tascosu da bi stvari istjerao načistac.

— 0 —

Želio je zauvijek zaboraviti taj nemio događaj. No on se stalno vraćao u njegovim mislima i izazivao valove gorčine što se tako dugo kupila u njemu. Još se sjećao dana provedenih u Tascosi, a ponajviše Cliffa Gordona, starog prijatelja kojeg je smatrao bratom. Bili su istih godina, iste visine i gotovo slični. Jedino se Cliff od njega razlikovao po ponašanju. On je bio uvijek odmjeren i razložan, a Cliff prgav, eksplozivan, sklon piću i ženama.

Bogamu, zašto ga nijednom nije posjetio u Yumi, a godina-ma su drugovali?! Cliff mu je mnogo toga dugovao i potpuno ga razočarao još za vrijeme sudjenja kad je izjavio da se tog dana nije nalazio s njim. Zašto nije rekao istinu, kad su se tog dana valjali s djevojkama mame Lou?

Bio je optužen da je maskiran kao razbojnik uletio u banku Gordonova oca, odalamio blagajnika koltom po glavi i uzeo pišljivih 200 dolara.

Zbog toga je dobio dvije godine Yume!

Sad mu taj isti blagajnik piše da je netko drugi izveo napad, a izjavio je pred sucem kako misli da je to uradio Bill Murdoch.

Sve je, dakle, bilo protiv njega, premda se zaklinjao kako to nije uradio. Mogao je izjaviti da ima alibi, da je u kući mame Lou bio s Cliffom, ali nije želio druga uvaliti u zlo jer mu to otac nikad ne bi oprostio.

Vraćao se u grad ponižen i ogorčen, odlučivši da krene tragom tog pisma i upita Cliffa zašto ga je napustio u najtežim trenucima života! Neće mu spočitavati sve njegove nepodopštine koje je primao na sebe. Ta, bili su drugari, kao braća...

II.

Gradić je ostao isti, samo što on više nije bio isti čovjek. Kad ga je ugledao sa stanice, nitko na njega nije obratio pažnju. Uostalom, tko bi u njemu prepoznao nekadašnjeg Murdocha? Yuma je učinila svoje...

No kako život piše romane a sudbina ih režira, tako se potvrdilo da čovjek ni u što ne može biti siguran. Uvjerio se u to uskoro kad se počeo propitkivati za Raya Corda.

— Otkako su mu umrli žena i sin jedinac — rekoše mu neki građani — stari je posve pošavio. Odao se alkoholu, a danas su ga našli mrtvog u nekoj jami.

Opet je sve bilo protiv njega! Čovjek koji mu je mogao pomoći više nije bio živ. Doživio je još jedan poraz. No prije nego što će zauvijek otići iz Tascose, nakon što se sretne s Cliffom, krenuo je prema pogrebnikovoj kući.

Sve se promijenilo, ali je Jim Eyer ostao isti: mršav, neugodan čovjek, od kojeg su svi zazirali. Kad je ugledao Murdocha

i čuo da želi vidjeti pokojnika, pažljivo ga pogleda.

— Nekako si mi poznat, momče! Da, sasvim sam siguran. Čekaj, da ti nisi...?

Zašto da taji? Škrto se osmijehne i kimne.

— Možda te podsjećam na Billa Murdocha, stari! Onog što te jednog dana izvukao iz grabe kad si malo više potegao.

— Taj si! Bože, baš si se promijenio. Yuma ti nije godila, a?

— Nije.

— I kažeš, želiš vidjeti staroga jadnika?

— Jest.

— Hej, čekaj! Imam nešto za tebe. Dok sam starog stavljao u kovčeg, našao sam u njegovu džepu pismo. Gdje, gdje sam ga, bogamu, spremio? Aha! Sad znam...

Počeo je otvarati ladice na pisaćem stolu, pronašao podeblji omot i rekao:

— Nisam ga otvarao! Namjeravao sam ti ga predati kad se vratiš iz Yume. Na tebe je naslovljeno.

Nije li to ono što je očekivao? Priznanje Raya Corda da nije on izveo napad na Gordonovu banku već netko drugi?

Brzo je pokidao omotnicu i uzbuđeno sjeo na stolicu. Stari mu pruži bocu viskija.

— Potegni! Možda će ti goditi. On to i uradi. Viski mu opržio grlo. Zatim počne čitati...

Lice mu se stalno mijenjalo. Pri kraju se zgrči, a iz očiju mu počne izbijati jarost i bijes.

— Kako, kako je to mogao uraditi? — promrsi.

Pokuša suspregnuti bijes i razočaranje, pa još jednom pročita posljednje redove. Ray Cord

je pisao: "... nakon toga me mladi gazda zamolio da optužim tebe i nagradio me s 50 dolara. Morao sam to uraditi da zadržim radno mjesto. Bog mi je svjedok da sam zbog te laži ispaštao..."

Bill Murdoch je posjedovao dokaz da je nedužan ležao u Yumi. No što je to vrijedilo? Zar će mu to vratiti besane noći što ih je tamo proveo? Ne! Ali nije imao snage uraditi nešto drugo i tako se osvetiti.

— Hvala ti, stari! — reče gorkim glasom, pa tromim korakom pođe prema vratima.

— Hej, zar nećeš vidjeti jadnoga Corda?

Bill zavrti glayom. Posegne u džep i izvadi 20 dolara. Pruži mu ih i reče:

— Pristojno ga sahrani, stari! Kad je izišao, punim plućima udahne zrak. Zatim se uputi prema prvom salunu.

Ondje je doznao da je stari Gordon umro i da njegov sin vodi banku. Prihvatio je to mirno, pa kad je ispio pola boce viskija izide opet na ulicu.

Bio je lijep, sunčan dan, ali to Bill Murdoch nije zapazao. Kretao se tromim korakom prema banci, odlučivši da se suoči s nekadašnjim prijateljem.

Našao ga je za pisaćim stolom, zadubljenog u brojanje novca.

Odmah ga je prepoznao. Probijedio je, a Bill zapazi kako nastoji suspregnuti strah jer mu je njegov izgled govorio da je spreman na sve.

— Zdravo, Bille! — prošišti promuklim glasom. — Vratio se se, dakle?

— Da, vratio sam se da ti ba-

cim ove papire u to lažljivo, pogano lice! – promuklo će Murdoch.

Papiri se razletješe po stolu. Cliff Gordon ustane i prestrašeno promuca:

– Što to znači, Bille? Ja, ovaj...

– Čitaj, gade!

Ispruži preko stola ruke. Uhvati ga za ramena i silom posadi na stolicu. Ponovo reče:

– Čitaj!

Dršćući cijelim tijelom, blijed kao krpa, Cliff poslušao. Kad je stigao do kraja, procvili:

– Ja, ja sam morao... Oprosti, Bille! Što bi tata rekao?

Znaš, Fany me ucjenjivala i trebao sam taj novac...

– I zato si optužio najboljeg prijatelja, a?

– Morao sam...

Sjedio je kao krpa i tresao se od straha. Na Murdochovom licu ukaže se zadovoljstvo.

– Nemoj, nemoj me prijaviti! Platit ću tvoju šutnju – promuca bankar. – Reci koliko?

– Samo ovo, gade! – promrmlja Bill Murdoch i uputi mu nekoliko snažnih udaraca od kojih se Cliffu iskrivi lice, a razjapljena usta ostanu bez zuba. Prezirno ga pogleda, protrlja prste i krene prema izlazu.

Istoga dana otišao je iz grada.

Specijalno izdanje »LASO« '89

Ne propustite uzbudljivo štivo o sudbini Indijanaca

Na Vašim kioscima

Izdavanja za vaš odmor!

**VJESNIKOVA
PRESS
AGENCIJA**

EROTIKA jedanput mjesečno

EROTSKI ROMAN svakih 14 dana

EROTIKA EXTRA izlazi povremeno

EROTIKA HUMOR izlazi dvomjesečno

TOP svaki tjedan

LASO svaki tjedan

LASO SPECIJAL izlazi povremeno

TRAG svakog 13. u mjesecu

SIRIUS izlazi dvomjesečno

SUPER STRIP svaki mjesec

MAXI SUPERSTRIP izlazi povremeno

TOM I JERRY svaki mjesec

AKO NISTE ZNALI

ŽELJEZNICOM NA ZAPAD

Ako pogledamo kartu Sjeverne Amerike, vidjet ćemo koliko se mora namučiti čovjek koji je odlučio otputovati na Zapad. Nekad se putovalo na teškim i sporim kolima na kojima nije bilo baš nikakve udobnosti. Trebalo je mnogo vremena dok se pojavila prva poštanska kočija. Udobnost? Tko je pitao za udobnost. Putnik se mogao smatrati sretnim, ako je iznio živu glavu.

Takvo je putovanje bilo ne samo neudobno već i sporo. Toj je pošti trebalo tjedne i tjedne da bi stigla na odredište. Kad su novine konačno stigle, više nisu bile novine već – starine. Zato je i uveden Pony Express, to jest prijenos pošte na brzim jahačim konjima. On je donosio vijesti u Kaliforniju za nekoliko dana. No kad se pojavio telegraf, Pony Express više nije imao svoje svrhe. Istina, on je učinio mnogo za ubrzanje komunikacija s jednog kraja Amerike na

drugi. Proslavio se za samo godinu i pol. Prvi je jahač krenuo 3. travnja 1860, a posljednji 24. listopada 1861.

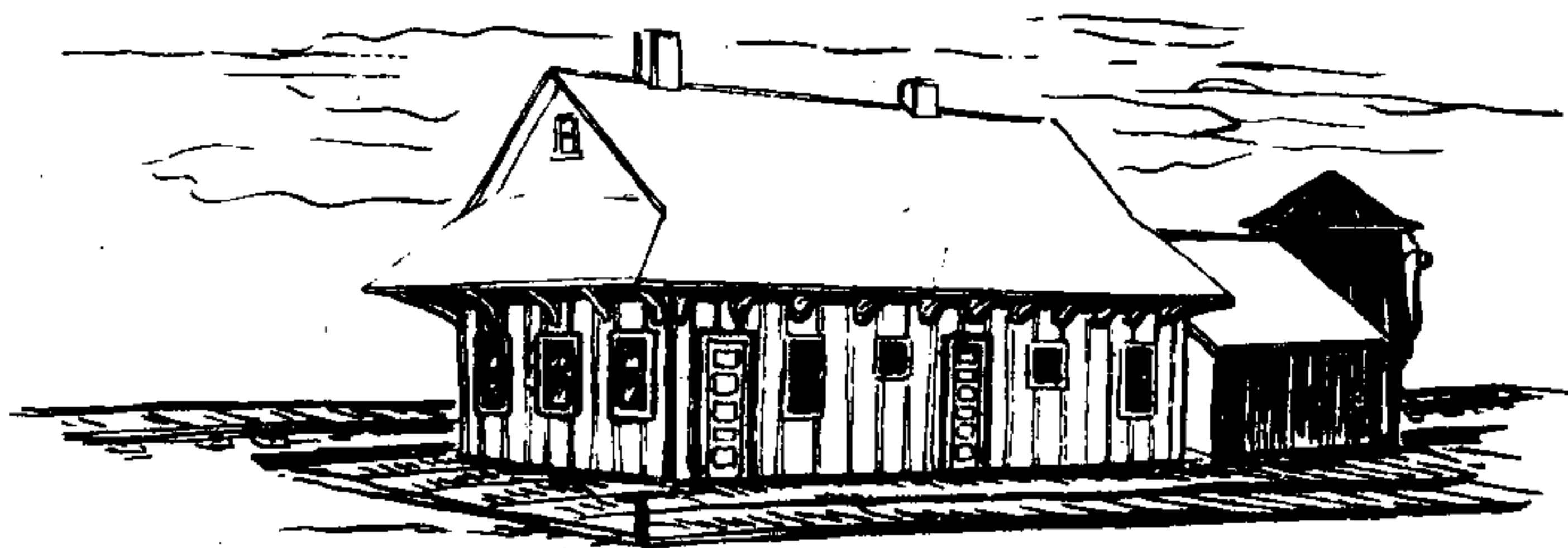
A tada dolazi ono glavno: željeznica. Prva se lokomotiva pojavila već prije građanskog rata. Znamo da je već 1830. bilo nekoliko »željeznih konja«. Nakon završetka rata odzvonilo je i poštanskim kočijama i riječnim parobrodima. Ne samo da je željeznica bila brža, ona je bila i vrlo sigurna i točna.

Rodno mjesto američke željeznice jest Baltimore. Tu ste mogli 1830, za ciglih 9 centi, putovati duž cijele pruge, a bila je duga čak – 20 kilometara! U Americi su pruge naprosto nicala preko noći. Na kraju građanskog rata bilo je u Americi 56.000 kilometara pruga, iako su mnoge, osobito one na jugu, bile uništene. Ništa nije moglo zaustaviti i obuzdati razvoj željeznice. Ona je bila potrebna mladoj državi koja se oporavljala

od ratnih rana. Godine 1890. željeznica je svojim prugama već toliko išarala savezne države da je ukupna dužina pruga iznosila više od 260.000 kilometara. Bilo je to u vrijeme kada su se pruge najviše gradile prema Zapadu, što je bilo itekako važno, iako se gradilo teško i uz velike napore.

žati, jer su vagoni bili grijani, a u vlaku se nalazio i teretni vagon pun hrane. U jednom se vagonu nalazila cijela opera, tako da su pjevači i muzičari ublažavali dosadu putnika.

Nije ni zima bila tako teška ako ste se našli u vagonu prvog razreda. Istina, od istočne do zapadne obale cijena je iznosila

Željeznička stanica

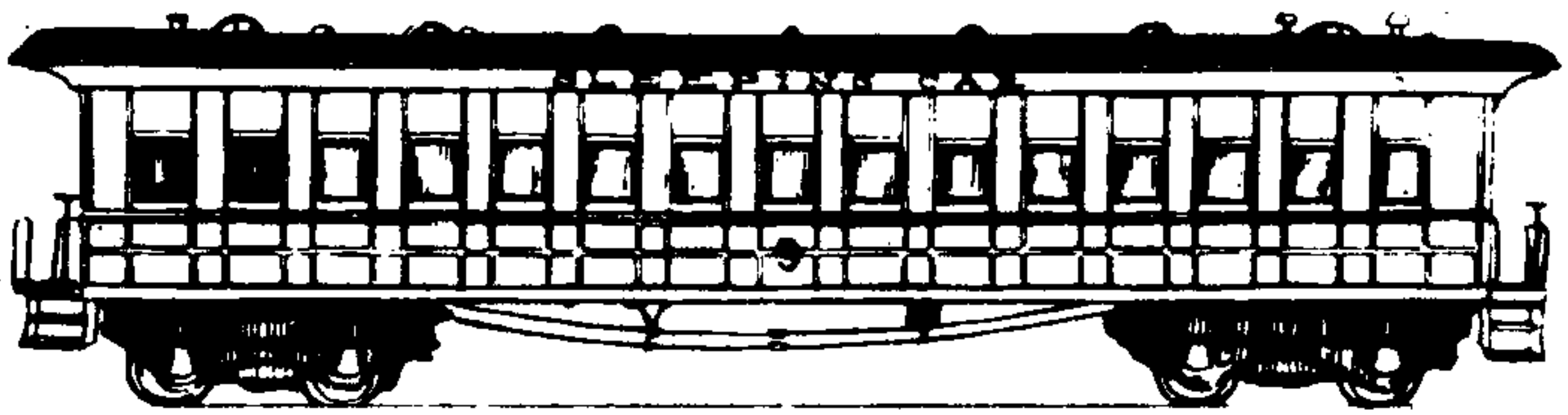
Cijene su bile različite. Na Union Pacificu plaćali ste 10 centi za kilometar i pol vožnje. Na Sjeveru je cijena bila niža (3 do 4 centa), a na opustošenom Jugu 5 ili 6 centa.

Nakon 10. svibnja 1869, kad se pruga Central Pacific, koja je išla prema Istoku, spojila s Union Pacific, koja je osvajala Divlji zapad, mogli ste putovati od Omaha do Sacramenta za samo pet dana. Kakva je to bila brzina, kad pomislite da je za takvo putovanje poštanskom kočijom trebalo najmanje mjesec dana.

Bilo je i mnogo nedaća na takvom putovanju. Divlje snježne mećave prijetile su svake zime. Najgora je zima bila 1869 – 1870. Tada se našlo zapadno od Laramiea zatrpano u snijegu šest vlakova. Ali i to se moglo izdr-

173 dolara, ali to nije strašno prema udobnosti na vlaku, s kojom se mogla uspoređivati samo udobnost najluksuznijih riječnih parobroda. Za spavaći vagon trebalo je doplatiti još dva dolara za noć. Put od Omaha do San Francisca stajao je 100 dolara, drugi razred 75, a u emigrantskim vagonima plaćalo se samo 40 dolara. Vagoni »emigrantskog servisa« bili su nešto »udobniji« od stočnih vagona.

Najotmjenije i najudobnije putovalo se u tzv. »Hotelskom vlaku«. Tu se putovalo u Pullmanovim vagonima. Taj je Pullman (po kojemu su se nazvali veliki i udobni vagoni) bio čovjek ideja i smisla za posao. Njegov prvi veliki vagon zvao se Pioneer. On je osnovao veliku kompaniju za proizvodnju va-

Prvi Pullmanov vagon

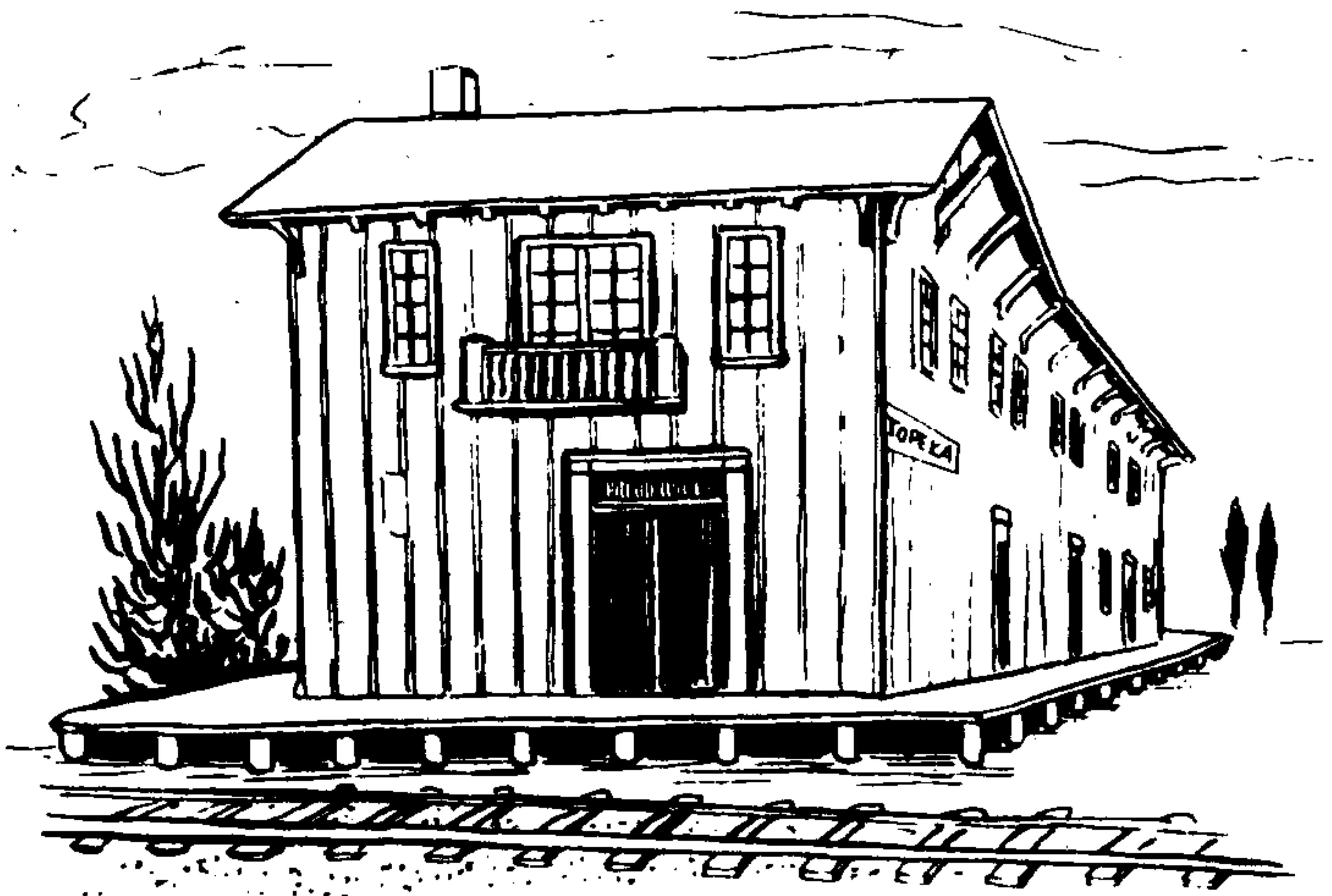
gona. Njeno je sjedište bilo u Pullmanu, mjestu koje je prozvano po njemu. Kao i danas, gornji se krevet mogao preklopiti u naslon, a na donjem se preko dana sjedilo.

Već 1868. Pullman je proizvodio i vagone za ručanje, a poslije i vagone koji su služili kao pušionice.

Što se tiče brzine tih vlakova, željeznice su nastojale postići sve što je moguće. Za svaku je željezničku kompaniju osim udobnosti bilo važno da njeni vlakovi budu što brži. Tako je 1876. jedan vlak stigao iz Jersey Citya do San Francisca za manje od 84 sata (3800 kilometara),

što je i za današnje vrijeme već lijepa brzina (oko 45 kilometara na sat). Uobičajena brzina u ono je vrijeme bila nešto preko 25 kilometara na sat.

Tada još nije bilo lijepih i velikih stanica. Vlakovi su se zaustavljali kod neke kućice koja je više sličila na kolibu nego zgradu. U »čekaonici« su se nalazile samo drvene klupe. Za grijanje je služila velika trbušasta peć, a za rasvjetu su bile petrolejske svjetiljke. Takva se stanica nazivala depot (čitaj: depo), nije bila baš udobna, ali za ono vrijeme i to je služilo svojoj svr-

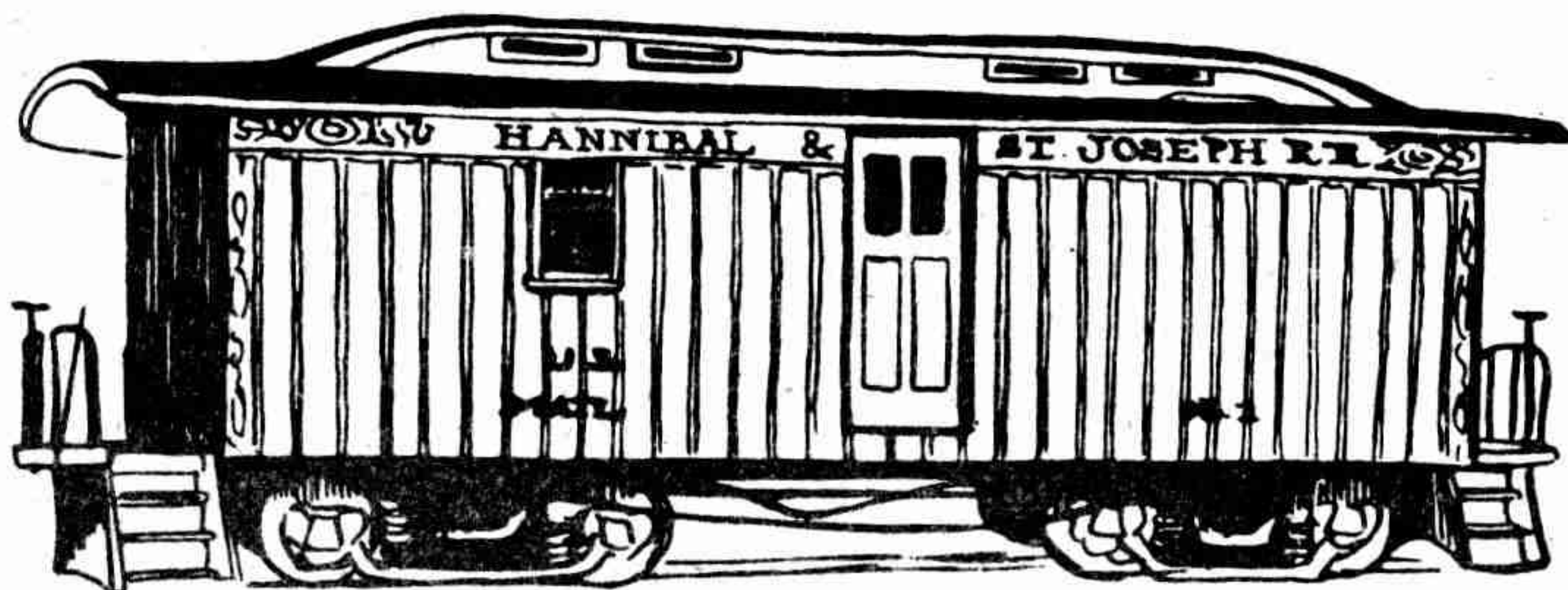
Prvi kolodvorski restoran koji je izgradio Harvey (1875.)

si. Tu se moglo naći najviše putnika koji su putovali na Zapad, prema divljim prostranstvima. Mnogi su doseljenici još nosili svoja evropska odijela.

Uz stanicu često se nalazio i željeznički »restoran«. Tu ste mogli dobiti jelo za pedeset centi ili jedan dolar. Paketić suhe hrane za put stajao je pol dolara. Nije to bilo baš jeftino, jer

na, centralna, planinska i pacifička. Te su zone kasnile za Greenwichem 5, 6, 7 i 8 sati. Što se tiče vremena uopće, ljudi nisu mnogo marili za te sitnice. Neki čak nisu znali ni koji je datum.

S prvim željeznicama uvedena je i prva signalizacija. Doduše, i bez nje ne bi dolazilo do že-

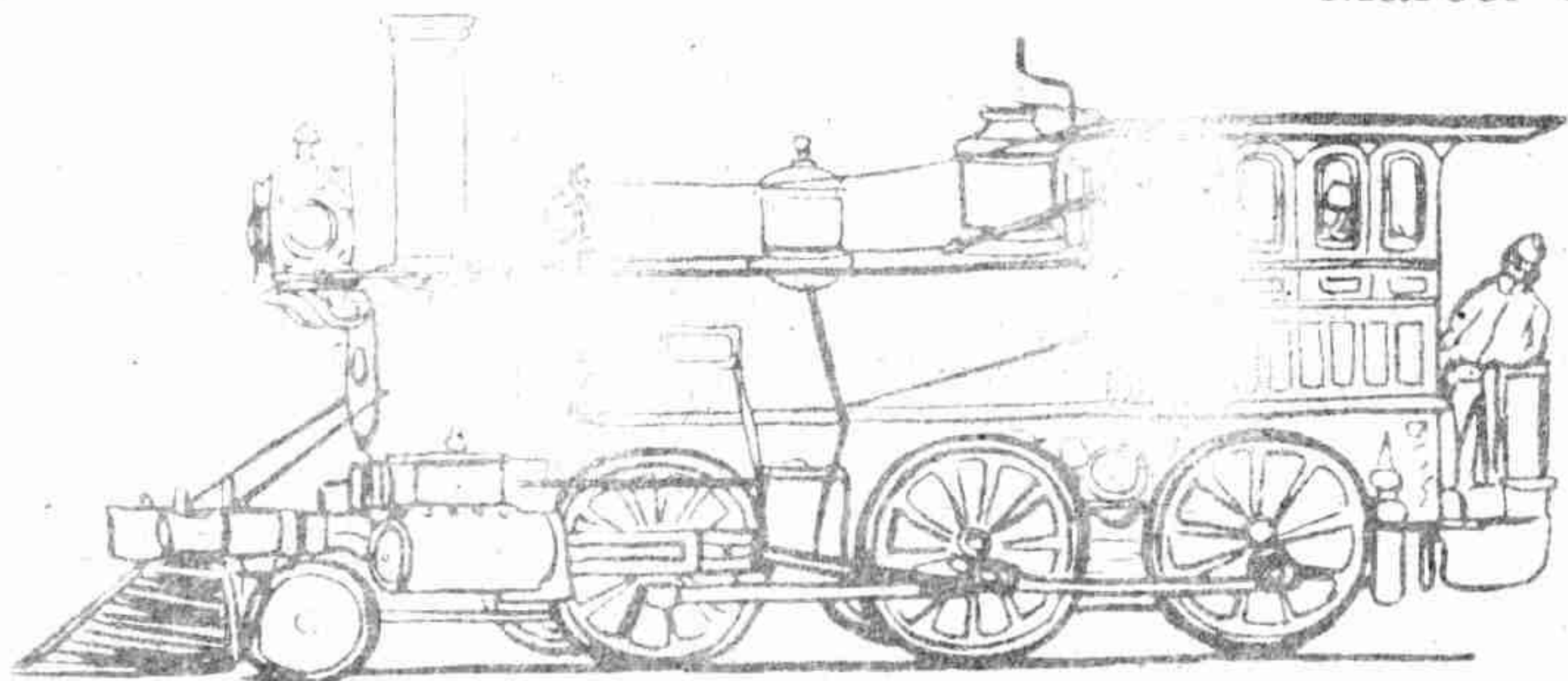
Prva poštanska kola (1862.)

ste u većem gradu mogli dobro jesti i za nižu cijenu.

Takvo »brzo« putovanje imalo je i svoju lošu stranu. Kad biste putovali na Istok ili na Zapad, vaš bi sat gubio ili dobivao po jednu minutu na svakih 15 kilometara vožnje. Ali uskoro se riješio i taj problem, jer se 1883. i na željeznici i svuda u zemlji uveo današnji sustav standardnog vremena, pa su uvedene vremenske zone: istoč-

ljevničkih nesreća, ali reda je ipak moralo biti. Ispred svake je stanice na obje strane bio postavljen stup, a na njemu crvena kugla. Kad je kugla bila visoko uzdignuta na stupu, bio je to »highball« (znak), da vlak može nesmetano proći. Kad bi bila spuštena, bio je to znak »lowball«, što znači da se vlak mora zaustaviti.

Sakupio i obradio:
Marcel Čukli

Parna lokomotiva »Mogul«

ŠERIFI, MARŠALI, SAVEZNI MARŠALI, RENDŽERI

Nadležnosti pojedinih policijskih službenika u Sjedinjenim Američkim Državama bile su (a djelomično su ostale i do danas) sljedeće:

Sheriff je u srednjem vijeku bio namjesnik grofovije (u Engleskoj), a u Americi – policijski šef okruga (county). Biraloga je stanovništvo na četiri godine. Samo u prijelaznom razdoblju, kod stvaranja novih okruga, šerifa je mogao odrediti guverner. Izabranog šerifa uvijek je, međutim, potvrđivao guverner federalne jedinice (države ili područja). Šerif je, pak, sam određivao svoje zamjenike (deputies) i policajce (constables), a njemu je izravni pretpostavljeni bio – okružni sudac. Šerif je djelovao i kao ubirač poreza, a plaća mu je iznosila pet posto od poreza ubranog u njegovom okrugu. Tako su se mnogi šerifi mogli i obogatiti, dok su njihove gradske kolege (maršali) stavljali život na kocku za vrlo male plaće. Šerifi u okruzima s rudnicima zlata ili srebra te velikim rančevima mogli su steći povećati imetak. Nadležnost šerifa prestajala je na granici njegova okruga. Nije se smio miješati u

gradske nadležnosti maršala, kao što se ni maršal nije smio miješati u okružne nadležnosti šerifa.

Marshal je bio šef gradske policije, s ovlastima samo na području grada. Biralisu ga i opozivali građani ili gradsko vijeće ili gradonačelnik. On je mogao imenovati svoje zamjenike (deputies), pomoćnike ili policajce, prema tome kako su to predviđali gradski propisi. U nekim gradovima maršalovi su se zamjenici zvali pomoćnici (assistent marshals).

US – marshal bio je službenik savezne vlade. Borio se protiv zločina protiv države: kršenje mira, pljačke kočija i drugih transporta novca, prekršaji u vezi s indijanskim rezervatima i sl. A nadležnost saveznog maršala bili su i savezni zatvori (npr. Yuma u Arizoni). U nadležnosti gradskih maršala ili okružnih šerifa miješali su se savezni maršali samo na njihov izričit poziv za pomoć.

Nadležnost svih tih policijskih službenika strogo su određene i poštovane iz bojazni da se predstavnici zakona ne osile i ne počnu zlostavljati narod. Svaka savezna država imala je

samo jednog saveznog maršala. Ovaj je, međutim, mogao imati i poveći broj pomoćnika (US deputy marshals): u Oklahomi je, primjerice, u doba poznatog suca Parkera bilo čak 50 zamjenika tamošnjeg saveznog maršala! Saveznom maršalu bio je pretpostavljeni savezni sudac u dotičnoj saveznoj državi. Kandidata za saveznog maršala predlagao je guverner savezne države, a imenovalo ga je Ministarstvo unutrašnjih poslova u Washingtonu.

Potpune policijske ovlasti imali su savezni maršali samo u područjima (territories) koja još nisu bile države (states). Tako je u Oklahomi u doba suca Parkera savezni maršal imao neograničene nadležnosti i u gradovima i u okruzima.

Bilo je i organizacija (velikih sistema), često i s privatnim ka-

pitalom, koje su imale svoje maršale i agente (željezničke kompanije, »Wells Fargo«, »Union Pacific« i dr.) Postojala je i tzv. indijanska policija, nadležna za rezervate i druga indijanska pitanja. Također su postojale i razne posebne skupine i organizacije za zaštitu zakona, kao rendžeri »Texas Rangers« ili »Arizona Rangers« ili slične policijske snage, organizirane gotovo vojnički, s nadležnošću ograničenom na pojedinu državu. Vrhovni im je zapovjednik bio guverner države.

Oznake (znake) predstavnika zakona bile su vrlo raznolike: bilo ih je u oko 60 različitih oblika! Prije 100 godina po američkim gradovima putovali su trgovački agenti, nudeći iz svojih kovčega na izbor novoizabranim predstavnicima zakona svu silu zvijezda, grbova i drugih oznaka.

U PRIPREMI:

Lowrence Cortesi
Indijanska pravda

PRETPLATA U SFRJ: polugodišnja 78.000. – d, godišnja 156.000. – d. Uplate se šalju na žiro račun NIŠPRO VJESNIK ZAGREB, 30101-833-2052 sa naznakom »za pretplatu na list LASO«. U slučaju poskupljenja lista u toku pretplatnog perioda pretplatniku se priznaje stara cijena do isteka pretplate.

Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DEM 33,00, ATS 234,00, SHF 27,00, HLG 37,00, SEK 116,00, FRF 109,00, USD 17,00, (avionom USD 20,20) CAD 24,00 (avionom CAD 28,30), Australia AUD 12,00, (avionom AUD 15,00).

Uplata na devizni račun 30101-620-16-25731-3296911 kod Udružene banke Hrvatske, Zagrebačka banka, Zagreb (za »Laso«, izdanje OOUR-a IRI).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 1/1 2.500.000 d c/b stranica 1/1 2.000.000 d

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26.XI.1973.

Rukopisi se ne vraćaju.

LASO idućeg petka

